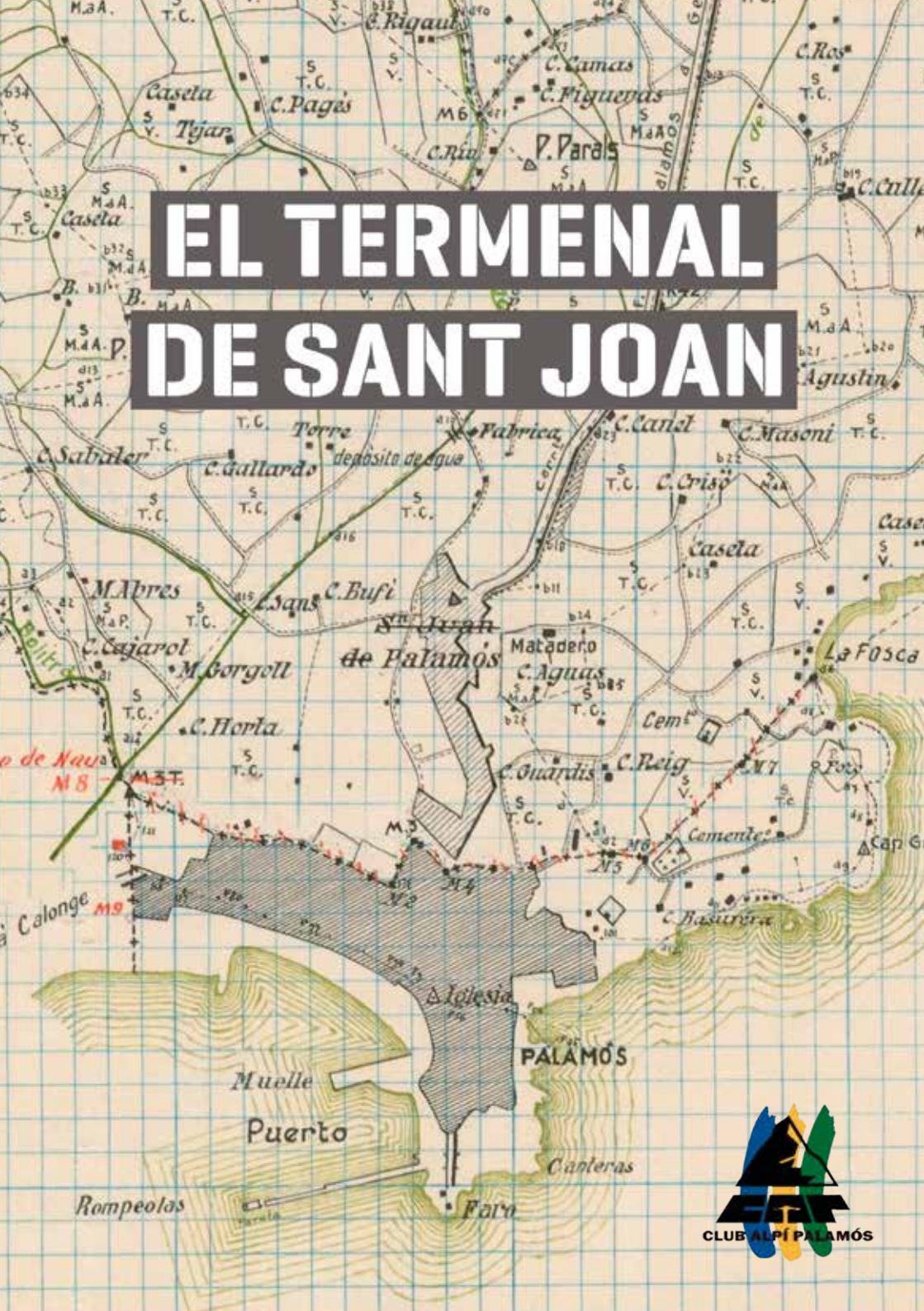

EL TERMINAL DE SANT JOAN

EL TERMENAL DE SANT JOAN

PARRÒQUIA DE SANTA EUGÈNIA DE VILA-ROMÀ

Per conèixer els límits amb
Palamós, Calonge, Fitor, Vall-llobrega i Mont-ras

EL TERMENAL DE SANT JOAN

PARRÒQUIA DE SANTA EUGÈNIA DE VILA-ROMÀ

Edita: Club Alpí Palamós

Edició de continguts, composició i coordinació: Pere Llauradó i Urbano

Edició de continguts, supervisió tècnica i correcció: Josep Olivé i Domènech

© Fotografies: Dels seus autors

© Mapes: Dels seus autors o fonts

© Dibuixos: Remigi Serra i González

© Textos: Pere Llauradó i Urbano. Josep Olivé i Domènech

Coberta:

Composició derivada de les minutes planimètriques de Sant Joan de Palamós (Cuerpo de Estado Mayor del Ejército, 1925) i Palamós (Cuerpo de Estado Mayor del Ejército, 1926).

Autor: Josep Olivé i Domènech

Contracoberta:

Composició d'extractes d'opinions amb fotografia de la Platja de La Fosca.

Autor: Pere Llauradó i Urbano

Qualsevol mena de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra només es podrà dur a terme amb l'autorització expressa dels titulars dels drets indicats en aquesta pàgina, excepte els casos específics que preveu la llei. Si us cal fotocopiar o escanejar un fragment d'aquesta obra, dirigiu-vos a CEDRO (Centro Español de Derechos Reprográficos). www.cedro.org.

Primera edició: Novembre 2023

www.clubalpipalamos.cat

DL GI-1185-2023

Imprès a Catalunya

ISBN 978-84-09-60078-6

*A l'Erin, en Jan Marc i l'Esther per ser les fites de la meva vida.
A en Pere i l'Antònia que em van dur a terme.
A l'Anita i en Pere de Can Xana per fer-me viure la terra.
A en Josep Olivé i Domènech, per la seva complicitat, rigorositat i autoria; per confiar-nos el seu coneixement i ser l'espurna que ha pres tot aquest projecte.
Als de Can Martinoy, Can Sebio, Cal Patinyo, Ca la Catalina, Can Ribot, Can Ponsatí, Can Rius, Can Gispert, Can Sagàs, Cal Campaner, Can Pisè, Cal Piló, Can Met de l'ull, Ca la Fullaca, Can Carbonet, Can Melito, Ca l'Isaac, Cal Fesol, Cal Ferrer sord... Els meus veïns de la Rutlla.
A tota la gent que saben d'on són, a l'autèntica Gent de Sant Joan.*

Pere Llauradó i Urbano

*A la meva dona, la Mari Luz.
Als meus fills, Sònia, Jonathan i Alan.
Als meus néts, l'Eloi i l'Eyram.
A tota la meva família, per la paciència demostrada i les hores robades.
A en Pere Parra i Carbajo, company inseparable en les sortides i treballs de camp.*

Remi Serra i González

*A l'Otger, en Jofre i la Mercè, que omplen la meva vida, i a tota la família, per saber que sempre hi puc comptar.
A en Pere, autor d'aquest llibre, que m'ha permès participar en el projecte; primer fent-ne la revisió i després ampliant-ne alguns apartats.
A l'Associació de Veïns de Sant Joan. Sobretot a aquelles persones amb qui he compartit taula a les reunions de Junta i que, encara avui, penquen de valent per Sant Joan. I també al Grup Foguera, pels nous projectes. Perquè de Sant Joan no s'hi neix, se n'exerceix.
A la Carme i a l'Àlícia del Servei d'Arxiu Municipal, per la paciència, la predisposició i la professionalitat. Perquè gràcies a elles vaig descobrir com moure'm en el món dels arxius.
A les persones que he entrevistat els darrers vint anys. Les que encara hi són i les que ja no. Perquè m'han obert les portes de casa seva i m'han explicat una part important del que sé sobre "El Terrenal de Sant Joan".*

Josep Olivé i Domènech

ÍNDEX

Pròleg	Pàg. 3
Presentació	Pàg. 4
Introducció.	Pàg. 6
Fets històrics	Pàg. 7
Introducció de les línies de terme	Pàg. 9
Mapa general de les línies de terme.	Pàg. 10
Línia amb Palamós	Pàg. 11
Informació addicional amb Palamós.	Pàg. 36
Mapa ICGC antiga línia de terme amb Palamós.	Pàg. 50
Mapa 1901 antiga línia de terme amb Palamós.	Pàg. 52
Línia amb Calonge.	Pàg. 53
Línia amb Fitor	Pàg. 61
Línia amb Vall-llobrega	Pàg. 65
Línia amb Mont-ras	Pàg. 77
Bibliografia i fonts documentals	Pàg. 86
Agraïments.	Pàg. 89

PRÒLEG

En Pere ens deia: "Voldria demanar respecte per les fites, ja que són un llegat dels nostres avantpassats, que les han sabut conservar fins ara, i que nosaltres hem de transmetre als que vindran més tard."

Ens hagués agradat molt que aquest espai l'hagués signat en Pere Trijueque. Malauradament aquesta darrera col·laboració no ha estat possible. Tot i això, no hi ha millor pròleg que citar part de la seva obra. En senyal de reconeixement i respecte deixem aquest espai en blanc i, al final d'aquest llibre, llistem les fonts bibliogràfiques que han estat el nostre principal suport.

PRESENTACIÓ

Des del Club Alpí Palamós fa molts anys que vam apostar per la preservació i l'apropament del patrimoni natural i etnogràfic. Campanyes com la "Recuperació del Castell de Vila-romà" durant 10 anys, o des de fa més de 20 anys, els "Itineraris Megalítics a les Gavarres" o els diferents recorreguts de la "Marxa dels Traginers" són signes de presentació del nostre tarannà lúdic i divulgatiu. Un dels valors essencials del món excursionista sempre ha estat la custòdia del territori. Seguint amb aquest valor, l'any 2015 amb la celebració del 25è aniversari del Club Alpí Palamós, ja vam donar a conèixer el termenal del municipi de Palamós resseguint les línies del seu terme. L'any 2022, coincidint amb els 80 anys de l'annexió de Sant Joan de Palamós (Vila-romà) al municipi de Palamós, vam organitzar la "Ruta del Termenal de Sant Joan" on hi vam afegir l'antiga línia de divisió de termes entre ambdues poblacions.

Aquest llibre que teniu a mans ha estat fruit del treball de recerca de persones properes i compromeses amb el territori. Per tant, intentarem respectar les autories d'aquestes valuoses aportacions. Quan ens vàrem plantejar de dur a terme aquest projecte, sabem que havíem de comptar amb diverses persones i entitats que ens aportessin la major informació possible de l'activitat que ens proposàvem. S'han consultat diferents fonts: com ara l'historiador local Pere Trijueque, el coneixedor del termenal Josep Olivé, el Servei d'Arxiu Municipal de Palamós (SAMP), el Registre de la Propietat o l'Arxiu Històric de Girona. Tots plegats ens han permès materialitzar la proposta que us presentem. Val a dir que, fins el darrer moment abans de tancar l'edició, s'ha estat aprofundint en determinats indrets on hi havien incògnites o no s'havia desvetllat prou la línia de terme.

AUTORS

Remi Serra i González. Tenim la sort de comptar amb gent com el meu company del Club Alpí Palamós Remi Serra i González. En Remi ha estat guardonat amb premis com el Vila de Palamós (Ajuntament de Palamós) per la seva trajectòria al món excursionista o el Premi Cirera d'Arboç (Consorti de les Gavarres) per posar en valor el Massís de les Gavarres. Amb en Remi ja vam ser coautors d'un altre llibre: *10 anys d'itineraris megalítics a les Gavarres i l'Ardenya*. Ell aportant el seu saber fer sobre el terreny, i jo intentant posar-hi les paraules justes per tal de fer una bona descripció.

Pere Llauradó i Urbano. Per la meua part he de dir que hi conflueixen 2 factors. El primer, el fet d'estar vinculat professionalment durant 25 anys a l'arxiu de l'Hospital de Palamós. En segon lloc, el bagatge que dona presidir el Club Alpí Palamós durant 10 anys (2005-2015). L'experiència personal adquirida en els àmbits laboral i associatiu en tot aquest temps, ajuden en gran mesura a l'hora de tramitar, gestionar i conèixer quins són els millors camins per donar vida a projectes com el que ens ocupa. Val a dir que, des del 22 de juny de 2023, torno a encapçalar la màxima representació de l'entitat en una segona etapa.

COL-LABORADORS

Josep Olivé i Domènech. En algunes de les publicacions en Pere Trijueque ens deia que no havia pogut localitzar físicament tots els termes i llançava el repte a qui fos capaç de seguir la feina. Però, com passa sovint, és bo beure de diverses fonts i contactar amb qui ens pugui aportar informació de primera mà al respecte. Tant és així que, rere l'ombra d'en Pere, va aparèixer en Josep Olivé i Domènech. En Josep coneix el Terrenal i durant 12 anys va formar part de la Junta de l'Associació de Veïns de Sant Joan. Les seves aportacions han estat l'element desencadenant de l'edició d'aquest llibre. Ens ha permès posicionar el projecte a un nivell inimaginable quan el vam començar. Aprofitant l'experiència adquirida professionalment cercant línies divisòries de finques forestals en d'altres poblacions, es va plantejar perquè no fer-ho en el seu poble. Així doncs, va completar un treball de camp amb entrevistes a persones, consultes registrals de finques i regirant documents al SAMP fent sortir a la llum troballes fins aleshores inèdites.

Pere Trijueque i Fonalleras, nascut a Sant Joan i Fill Predilecte de Palamós. Ens va deixar el mes de febrer de 2022 després d'una llarga malaltia, i a qui dediquem aquest treball recopilatori. Es va submergir com ningú en el coneixement històric d'ambdues poblacions. Aquest recull està documentat en gran part en les seves publicacions, en converses amb ell i en material gràfic que ens va cedir. En la seva condició d'historiador local fou, qui obrí el camí amb una recerca arxivística sense precedents, i el posterior bolcat de tota la informació trobada en forma de nombrosos llibres i escrits. El vam visitar a casa seva una llarga tarda de dissabte, tot just abans de la pandèmia i, fins un mes abans de morir, encara ens feia arribar documents.

El **Servei d'Arxiu Municipal de Palamós (SAMP)** amb la cessió de material gràfic ens ha permès il·lustrar i fer més entenedor el conjunt del treball. El suport documental per part de les seves responsables, la Carme Adroher i l'Alícia Genís, ens han facilitat molt la nostra tasca.

El **Registre de la Propietat de Palamós** també ha estat un dels factors clau. Ens ha facilitat informació cabdal per conèixer de primera ma l'origen de diferents finques i propietats.

L'**Arxiu Històric de Girona** ens ha obert les portes per tal de oferir-nos documents que ens havia estat del tot impossible d'aconseguir per altres camins.

L'**Associació de Veïns de Sant Joan**, amb els qui també vam contactar, ens van oferir tota la col·laboració des del primer moment en què els vam exposar la idea.

Pere Llauradó i Urbano

INTRODUCCIÓ

Fins ara, el gruix del coneixement sobre la història del poble de Sant Joan i de la Parròquia de Santa Eugènia de Vila-romà ha estat aportat per en Pere Trijueque, qui després de la lectura i revisió de milers de documents, va publicar diversos llibres, articles i monografies al respecte.

Tot i això, la història no és un concepte estàtic i inamovible. Troballes més recents per part de l'historiador gironí Elvis Mallorquí, han fet sacsejar els orígens de Vila-romà. Hores d'ara hom creu que la primitiva Parròquia de Santa Eugènia de Vila-romà data de començaments de segle X, reculant gairebé dos segles respecte el darrer document que en citava la seva existència. Un pergami trobat a l'Arxiu de la Corona d'Aragó, procedent del fons del Monestir de Sant Pere de Galligans, ha provocat aquest tomb històric.

En aquests darrers anys, entroncant amb el desig permanent de l'Associació de Veïns de Sant Joan de preservar la identitat d'aquest nucli de població, s'ha posat sobre la taula el que és de justícia històrica: el reconeixement del poble de Sant Joan en el topònim municipal.

Per tant, tota aportació que sumi en aquesta línia ha de ser ben rebuda. Les darreres conclusions dels estudis de l'Institut Català de Recerca en Patrimoni Cultural, liderats pel Doctor Joaquim Nadal amb les aportacions de l'historiador Elvis Mallorquí i del geògraf David Pavón, han reforçat aquesta idea. Esperem que l'administració municipal publiqui properament els estudis, les conclusions i les propostes de futur, que es van presentar al Teatre La Gorga el passat 19 de març de 2023. De la mateixa manera, confiem que l'equip de govern se les faci seves i s'hi posi a treballar ben aviat.

Aquest llibre neix del desconeixement, del desconeixement personal i col·lectiu. Qui no ha escoltat alguna vegada expressions com ara: "Una meitat del camp de futbol era a Sant Joan i l'altra era a Palamós", "L'actual avinguda Catalunya feia de terme", "L'oficina de Correus separava els 2 pobles", "El carrer Indústria delimitava ambdues poblacions" o "Sant Joan acaba al Bar de Can Blasito". Podríem concloure que gairebé totes tenen part de raó. Però calia fer-ne un estudi exhaustiu i rigorós, per tal de poder situar exactament l'antiga línia divisòria entre els Termes Municipals de Palamós i Sant Joan de Palamós. Tot i que durant el segle XIX la denominació de Santa Eugènia de Vila-romà (en referència al nom amb què també era conegut l'antic municipi) va anar perdent vigència en favor del topònim Sant Joan de Palamós, les fites de terme que es van plantar en aquella època porten la inscripció V, Bilaromà o Vilarromà, donat que a nivell de territori el topònim Vila-romà encara era molt utilitzat.

Des del Club Alpí Palamós s'ha plantejat a l'administració municipal una proposta de restitució de fites que actualment estan en mans privades, enterrades o desaparegudes. Alhora també es podria contemplar la col·locació d'un seguit de cartells informatius a l'inici de les 5 línies de terme que delimitaven amb l'antic municipi de Sant Joan de Palamós: Calonge, Fitor, Vall-llobrega, Mont-ras i Palamós. Hores d'ara, aquesta qüestió està pendent que des de l'Àrea de Patrimoni de l'Ajuntament de Palamós s'hi doni llum verda. No és una actuació massa costosa i tindria un alt valor històric i patrimonial.

Consultant la normativa existent al respecte s'ha constatat que:

1) La importància de la preservació d'aquests elements queda manifesta a la legislació espanyola a l'article 246 de la Llei orgànica 10/1995, de 23 de novembre del Codi penal, on es descriu: "*El que alterar e términos o lindes de pueblos o heredades o cualquier clase de señales o mojones destinados a fijar los límites de propiedades o demarcaciones de predios contiguos, tanto de dominio público como privado, será castigado con la pena de multa de tres a dieciocho meses, si la utilidad reportada o pretendida excede de 400 euros*".

2) I també a l'article 38 del Decret 244/2007, de 6 de novembre, on es descriu: "*Es ajuntaments tenen l'obligació de vetllar pel manteniment de les fites col·locades*".

Així doncs, des d'un punt de vista legal, l'administració municipal s'ha de sentir interpellada a complir amb llurs obligacions respecte les fites que en delimiten el seu terme. Per altra banda, des d'un punt de vista patrimonial, cal actuar amb celeritat per salvaguardar aquests monòlits tan importants per a la història del nostre municipi que, no ens n'oblidem, està format per dos pobles.

FETS HISTÒRICS

Fóra bo conèixer els documents i els fets cronològics que ens ajuden a situar el que avui anomenem Sant Joan de Palamós:

- Des d'una data desconeguda, les parròquies de Sant Mateu de Vall-llobrega i de Santa Eugènia de Vila-romà formaven part de les possessions del Monestir benedictí de Sant Feliu de Guíxols.
- Un pergamí del Monestir de Sant Pere de Galligants, assenyala que la parròquia de Santa Eugènia de Vila-romà ja existia a la primera meitat del segle X.
- 968: Primer document conegut referent a Vall-llobrega, on el Rei Franc Lotari adreça un escrit a l'Abat del Monestir de Sant Feliu de Guíxols, esmentant l'Alou de "Valle Lubrica".
- 1064: Primer document conegut referent a la parròquia de Santa Eugènia de Vila-romà "parrochia Sancte Eugenie". La cita apareix en un pergamí del Monestir de Sant Pere de Galligants.
- 1163: En una Butlla Papal d'Alexandre III apareix la primera referència coneguda a Vila-romà "Alodium de villa Romani".
- 1191: En una sentència arbitral recollida al Cartoral de Rúbriques Vermelles de Pere de Rocabertí, apareix el primer esment conegut referit a l'església de Santa Eugènia de Vila-romà "ecclesiam Sancte Eugenie".
- 1279: Fundació de la Vila de Palamós. El Batlle General Astruc Ravaia, per ordre del Rei Pere II El Gran, signa la Carta Pobra. Arnau sa Bruguera esdevé el primer Batlle.
- 1279: Creació de la Batllia de Palamós amb jurisdicció sobre els territoris de la parròquia de Vall-llobrega i de la parròquia de Vila-romà (que incloïa la nova Vila de Palamós). Lluny de les atribucions dels batlles actuals, el batlle a l'edat mitjana era el delegat del senyor feudal (en aquest cas el rei) en un territori determinat (la batllia), on administrava el patrimoni del seu senyor (en aquest cas l'antic territori del castell de Sant Esteve de Mar) i impartia justícia en el seu nom (en aquest cas als territoris d'ambdues parròquies).
- 1400: El Rei Martí I ordena la delimitació de termes entre la Batllia de Palamós i la Batllia de Palafrugell. Les fites mai es van plantar.
- 1429: Es crea la Parròquia de Santa Maria de Palamós, separant-se de la Parròquia de Santa Eugènia de Vila-romà.
- 1484: El Rei Ferran II transforma la Batllia Reial de Palamós en Comtat de Palamós; la Vila i les Parròquies queden deslligades de la corona i passen a estar sota els designis del comte.
- 1717: Es planten sobre el terreny les primeres fites de separació de terme entre el Comtat de Palamós i la Baronia de Palafrugell.
- 1765: Els respectius Rectors tracen les delimitacions dels termes entre les parròquies de Vila-romà i Vall-llobrega.
- 1781-1799: Procés judicial pel nomenament de batlle a Vila-romà i Vall-llobrega. La *Real Provisión* emesa pel *Consejo de Castilla* va determinar que a cadascun dels pobles de Santa Eugènia de Vila-romà i Sant Mateu de Vall-llobrega s'hi nomenés un batlle, regidors i altres oficials de justícia amb total independència del lloc de Palamós.

- 1812: La Constitució Espanyola estableix la primera definició moderna de municipi contemplant que *se les señalará término correspondiente*.
- 1859: Mont-ras se segrega de Palafrugell. L'antiga línia divisòria entre el Comtat de Palamós i la Baronia de Palafrugell passa a separar el terme municipal de Sant Joan de Palamós del de Palafrugell i del de Mont-ras.
- 1860: Al Butlletí Oficial de la Província de Girona es publica una ordre urgent de *señalamiento de los términos municipales por medio de hitos, postes y mojones*.
- 1920: Mont-ras aconseguix una franja litoral (Cala del Crit, Font Morisca i del Vedell). A partir d'aquest moment el municipi de Sant Joan de Palamós deixa de limitar amb el de Palafrugell i, en aquest sector, ho fa només amb el municipi de Mont-ras.
- 1924: Acta oficial de reconeixement de termes municipals per part de la *Comisión Geográfica del NE de España del Cuerpo de Estado Mayor del Ejército* (CEME).
- 1942: Agregació del municipi de Sant Joan de Palamós al municipi de Palamós, donant lloc a un nou municipi *con la denominación y capitalidad de Palamós*. El 19 de febrer de 1942 ho aprovà el *Consejo de Ministros* i el 10 d'abril de 1942 es publicà la resolució al BOE. El 19 de maig de 1942 els Ajuntaments d'ambdues poblacions ratificaren l'acord.

DE LES ANTIGUES DIVISIONS TERRITORIALS FINS AL SEGLE XXI

El 10 d'abril de 1942, una resolució publicada al BOE va donar lloc a la creació efectiva de l'actual municipi de Palamós; el poble de Sant Joan de Palamós (anomenat també Vila-romà) acabava de ser annexionat al municipi de Palamós.

Fins a la creació dels municipis tal i com els entenem avui dia, ja ben entrat el segle XIX, les divisions territorials venien donades per les estructures dels poders reials (Batllia), feudals (Comtat o Baronia) o eclesíastics (Parròquia). Si no hi havia litigis o disputes entre territoris no es marcaven els límits de separació.

El Termenal que es tractarà a partir d'ara està referenciat als antics límits entre les Parròquies de Santa Eugènia de Vila-romà, Santa Maria de Palamós, Sant Martí de Calonge, Sant Mateu de Vall-llobrega, Santa Coloma de Fitor i la Baronia de Palafrugell (amb Mont-ras i Llofriu).

Els territoris d'aquestes Parròquies van anar evolucionant amb el pas del temps i canviaren els seus estatus administratius, transformant-se en Batllia, Comtat, Baronia o municipi.

L'estudi que teniu a les mans es desenvolupa resseguint 5 límits territorials i un total de 30 fites termeneres: amb Palamós, Calonge (ara Calonge-Sant Antoni), Fitor (després Fonteta i ara Forallac), Vall-llobrega i Palafrugell (després Mont-ras quan es va separar de Palafrugell). Actualment, del total ressenyat, 18 fites es troben plantades, 2 fora de lloc en propietats privades, 1 es troba custodiada a l'Àrea de Patrimoni de l'Ajuntament de Palamós, 8 estan soterrades o desaparegudes i 1 està escapçada amb les restes de la part superior dipositades a l'Àrea de Patrimoni de l'Ajuntament de Palamós. No es descarta, tal com ja ha succeït anteriorment, que en treballs de construcció o d'obertura de rases puguin aparèixer algunes de les fites soterrades o desaparegudes.

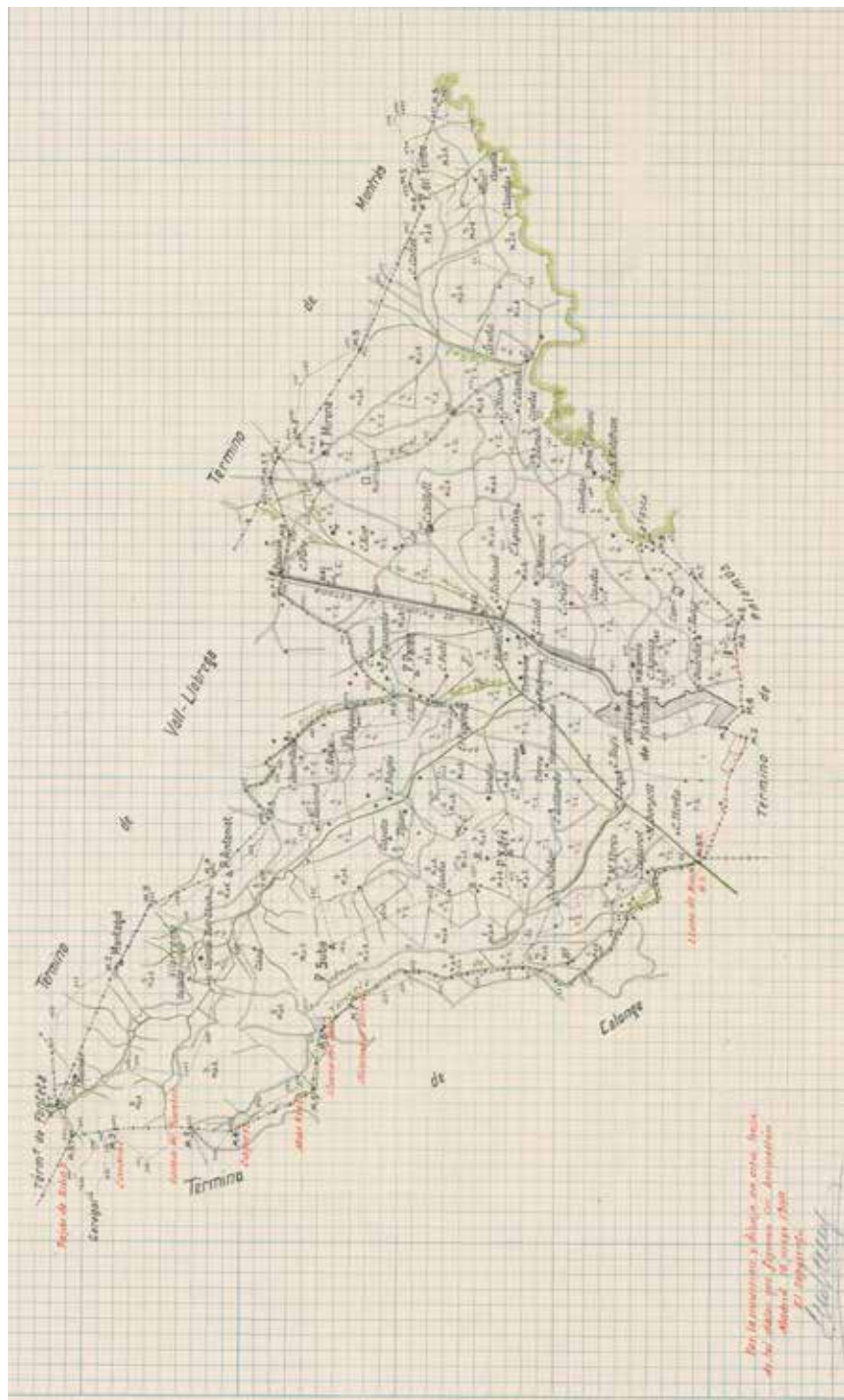
L'ordre escollit a l'hora d'enumerar-les ha estat en el sentit circular horari, començant i acabant arran de mar.

El 10 d'abril de 2022 el Club Alpí Palamós va organitzar la Ruta del Termenal de Sant Joan. En paral·lel es va activar el recorregut virtual. Així tothom el pot conèixer en detall, i es poden visualitzar les fotografies, els mapes i els dibuixos amb major resolució visitant el web:

<https://es.wikiloc.com/rutas-senderismo/ruta-del-termenal-de-sant-joan-98047726>

amb les paraules clau: Wikiloc-Ruta-Termenal de Sant Joan-Club Alpí Palamós 2022.

MAPA GENERAL DE LÍNIES DE TERME AMB PALAMÓS, CALONGE, FITOR, VALL-LLOBREGA I MONT-RAS

Minuta planimètrica del terme municipal de Sant Joan de Palamós, 1925. Cuerpo de Estado Mayor del Ejército. Font: IGN

EL TERMENAL DE SANT JOAN

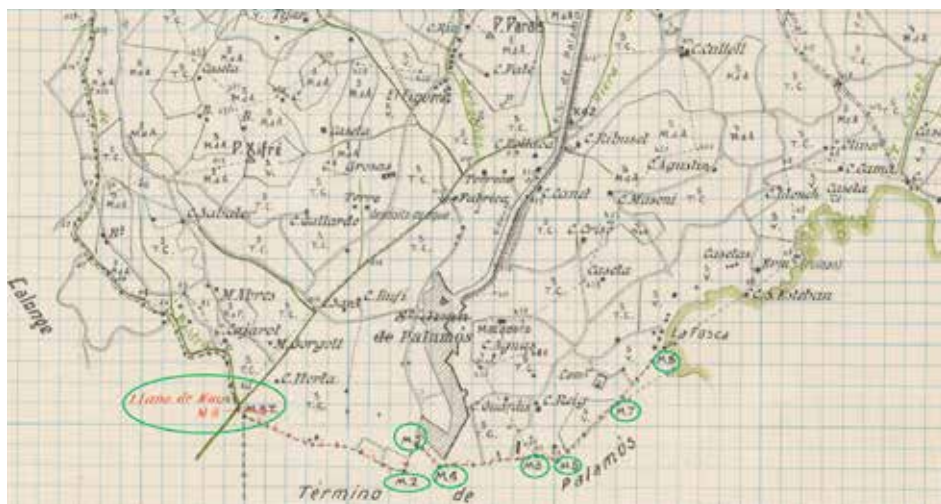
LÍNIA AMB PALAMÓS

LÍNIA DE SANT JOAN AMB PALAMÓS

S'ha fet molt d'èmfasi en aquesta línia, donada la proximitat dels nuclis urbans i que sovint ha creat molts dubtes i confusions. S'ha intentat documentar-la al màxim amb el suport i l'edició del següent material gràfic: l'acta de reconeixement de termes municipals de la *Comisión Geográfica del NE de España del Cuerpo de Estado Mayor del Ejército* (en endavant CEME) de 1924, els mapes urbans de 1901, els mapes urbans del CEME de 1925 i 1926, les fotografies aèries dels *Trabajos Aéreos y Fotogramétricos* (en endavant TAF) fetes amb helicòpter l'any 1960, els dibuixos de reconstrucció de les fites sense imatges conegudes i, finalment, les fotografies actuals de les fites existents.

L'any 1860 es va dictar una Ordre Provincial a Girona que obligava a fer efectiva la delimitació dels termes municipals. Tant és així que, l'any 1860 es varen encarregar 7 fites de pedra a un picapedrer de Sant Feliu de Boada. Segons consta en un assentament de pagament del llibre de registre de l'Ajuntament de Sant Joan de Palamós, foren pagades a parts iguals entre les poblacions de Sant Joan de Palamós i de Palamós. És per això que de la fita 2 a la fita 8 són totes del mateix període i molt semblants.

Antiga línia de terme entre Sant Joan de Palamós i Palamós. Fragment de minuta planimètrica, 1925. CEME. Font: IGN

Els mapes i fotografies d'aquest llibre estan editats amb les següents icones i formats gràfics:

Marcador de posició de les fites.

Puig Tavell

Ubicació dels diferents elements o llocs a les fotografies.

Carrer Indústria

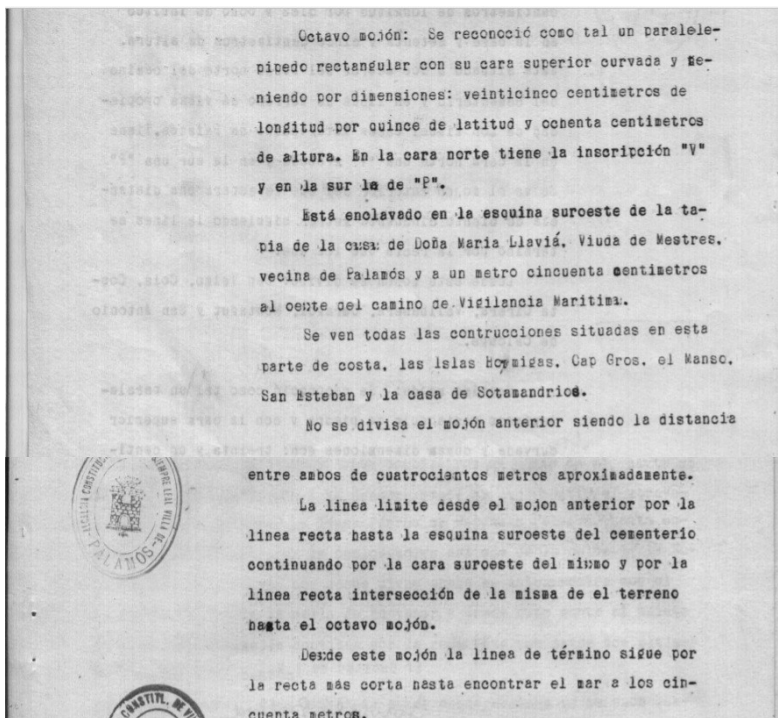
Ubicació dels diferents elements o llocs als mapes.

Ubicació de les fites al mapa.

Fita número 8 (Racó d'en Rafel): Es troba plantada a la vorera del Passeig de La Fosca i sobresurt 80 cm del terra. Això fa que sigui la fita més visible i reconeguda.

Fita 8. Fragment de l'acta de reconeixement de línies de terme municipal. CEME, 1924. Font: IGN

Localització de la fita 8 a la minuta planimètrica. CEME, 1925. Font: IGN

El 1924 la reconeixien ubicada entre la paret d'una casa i el camí de vigilància marítima. Pere Trijueque, quan va ser Regidor de l'Ajuntament de Palamós (1995-1999), la va fer refermar, donat que estava molt exposada a la via pública.

Fita 8. Detall del costat de Sant Joan.
Autor: Pere Llauradó, 2023

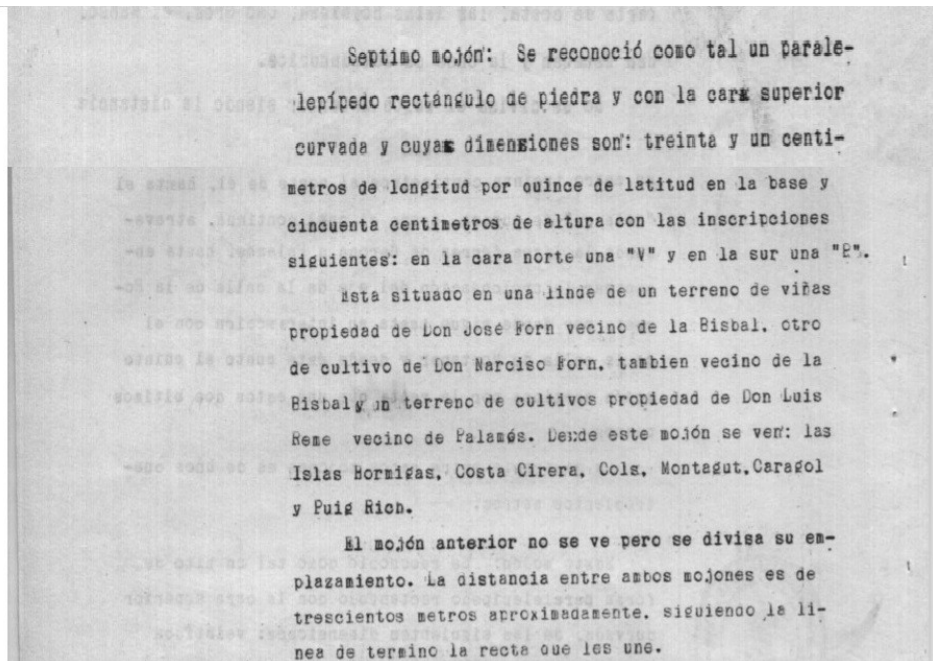
Fita 8. Detall del costat de Palamós.
Autor: Pere Llauradó, 2023

Ara està situada a la casa número 8 del Passeig de La Fosca. Les coordenades UTM són X:511819 i Y:4633717. *Més detalls a informació adicional.*

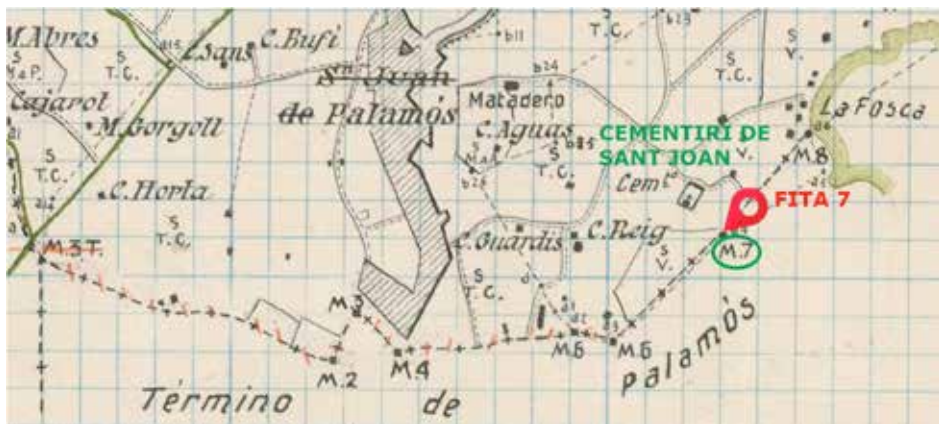

Fita 8. Ubicació a la vorera del Passeig de La Fosca. Autor: Pere Llauradó, 2023

Fita número 7 (Cementiri de Sant Joan): La ubicació d'aquesta fita ha estat desconeguda durant dècades i no va ser localitzada fins l'any 2014 per en Josep Olivé. A la cartografia oficial emesa pel CEME l'any 1925 la fita estava situada on es troba actualment i la línia de terme dibuixada era la recta que unia les fites 7 i 8.

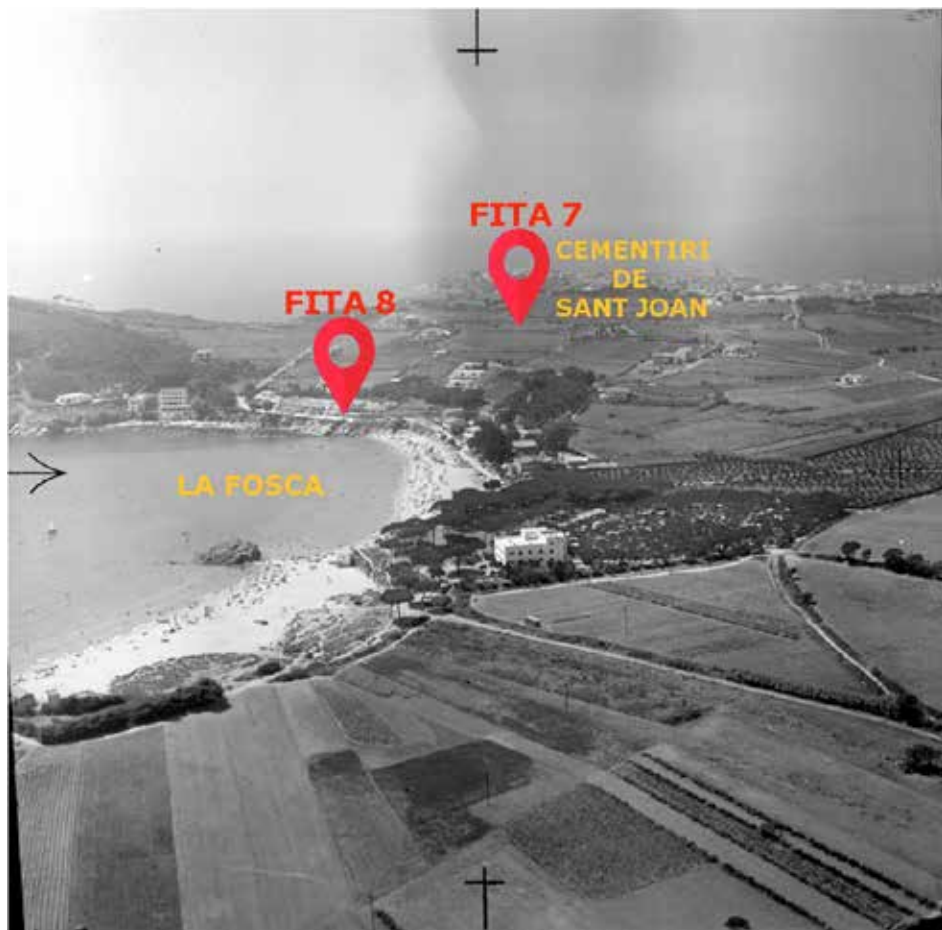

Fita 7. Fragment de l'acta de reconeixement de línies de terme municipal. CEME, 1924. Font: IGN

Localització de la fita 7 a la minuta planimètrica. CEME, 1925. Font: IGN

A l'acta de 1924 es va reconèixer enmig d'unes vinyes.

Situació de les fites 7 i 8 sobre fotografia aèria. TAF, 1960. Font: ANC

Actualment es troba en un terreny privat, molt proper al caminet que porta de la paret sud del Cementiri de Sant Joan a la carretera de la Fosca. Com que aquesta zona està afectada per la imminent urbanització del sector, l'existència de la fita s'ha posat en coneixement de l'Àrea de Patrimoni de l'Ajuntament de Palamós, per tal que es prenguin mesures urgents per a la seva preservació.

Fita 7. Detall del costat de Sant Joan.
Autor: Pere Llauradó, 2023

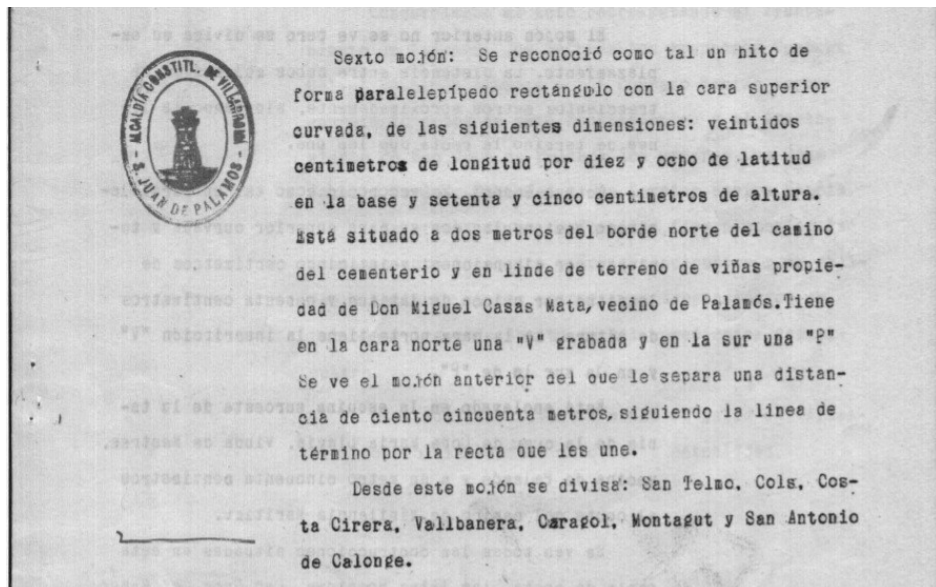
Fita 7. Detall del costat de Palamós.
Autor: Pere Llauradó, 2023

Els propietaris van permetre accedir a la finca a l'autor d'aquest llibre per poder-ne fer fotografies. Les coordenades UTM són X:511579 i Y:4633449. *Més detalls a informació adicional.*

Fita 7. Ubicació al costat del Camí del Cementiri de Sant Joan. Autor: Pere Llauradó, 2023

Fita número 6 (Cementiri de Palamós): Era una de les fites que sobresortia més del terreny en aquesta línia: 75 centímetres d'alçada. Actualment no es disposa de cap imatge de l'original.

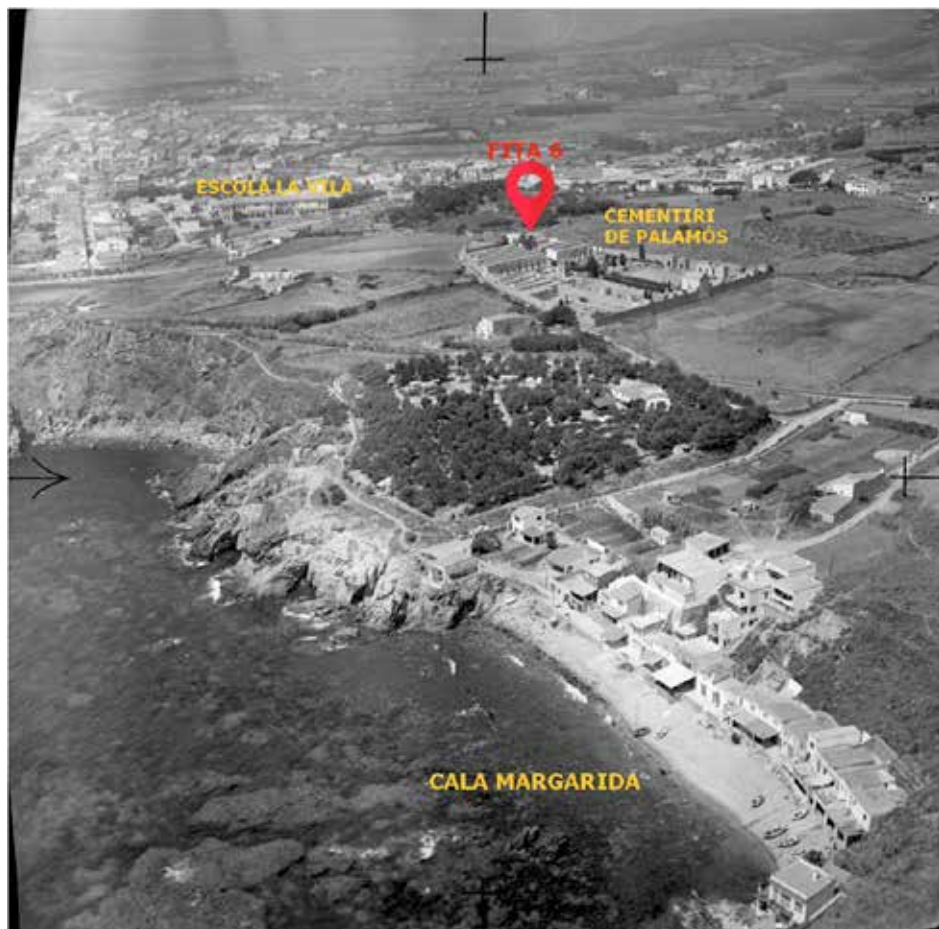

Fita 6. Fragment de l'acta de reconeixement de línies de terme municipal. CEME, 1924. Font: IGN

Localització de la fita 6 a la minuta planimètrica. CEME, 1925. Font: IGN

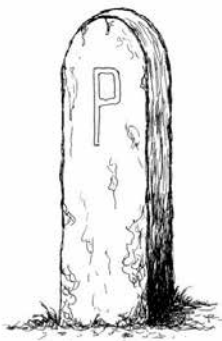
A l'acta de reconeixement de 1924 es trobava en una vinya a 2 metres de la paret nord del Cementiri de Palamós, a la intersecció amb un caminet que el voreja en direcció cap a llevant.

Situació de la fita 6 sobre fotografia aèria. TAF, 1960. Font: ANC

Actualment estaria situada al davant del cantó nord-oest del Cementiri, allà on hi ha una figuera i un suport de formigó del cablejat elèctric. Les coordenades UTM són X:511306 i Y:4633158. La línia de terme entre les fites 6 i 7 era la recta que les unia. *Més detalls a informació addicional.*

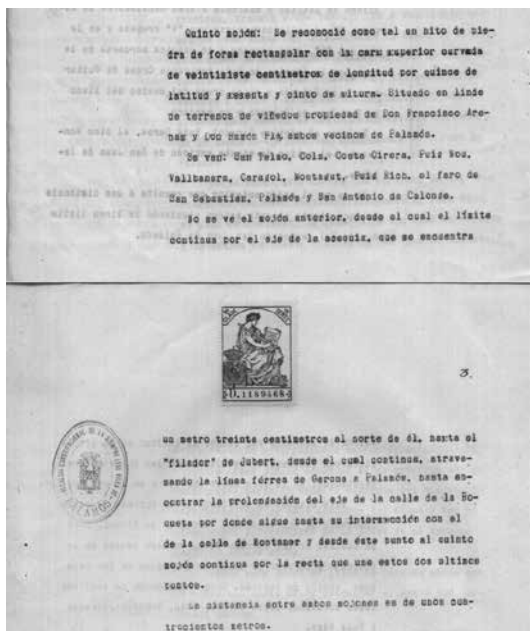
Fita nº 6

Fita 6. Ubicació al costat del Cementiri de Palamós. Autor: Pere Llauradó, 2023

Fita número 5 (Puig Tavell): Aquesta fita suposa una de les grans troballes feta a l'antiga línia de terme entre Palamós i Sant Joan de Palamós. S'havia donat per perduda durant dècades, donat que està plantada en una propietat privada, a tocar del Puig Tavell. Fou identificada l'any 2014 per Josep Olivé.

Fita 5. Fragment de l'acta de reconeixement de línies de terme municipal. CEME, 1924. Font: IGN

A l'acta de reconeixement de 1924 es trobava enmig d'unes vinyes. Tot i que no s'hi especificava que el monòlit tingués gravades la V a la cara nord i la P a la cara sud, a les imatges següents es pot veure que té les mateixes característiques que les altres fites d'aquesta línia.

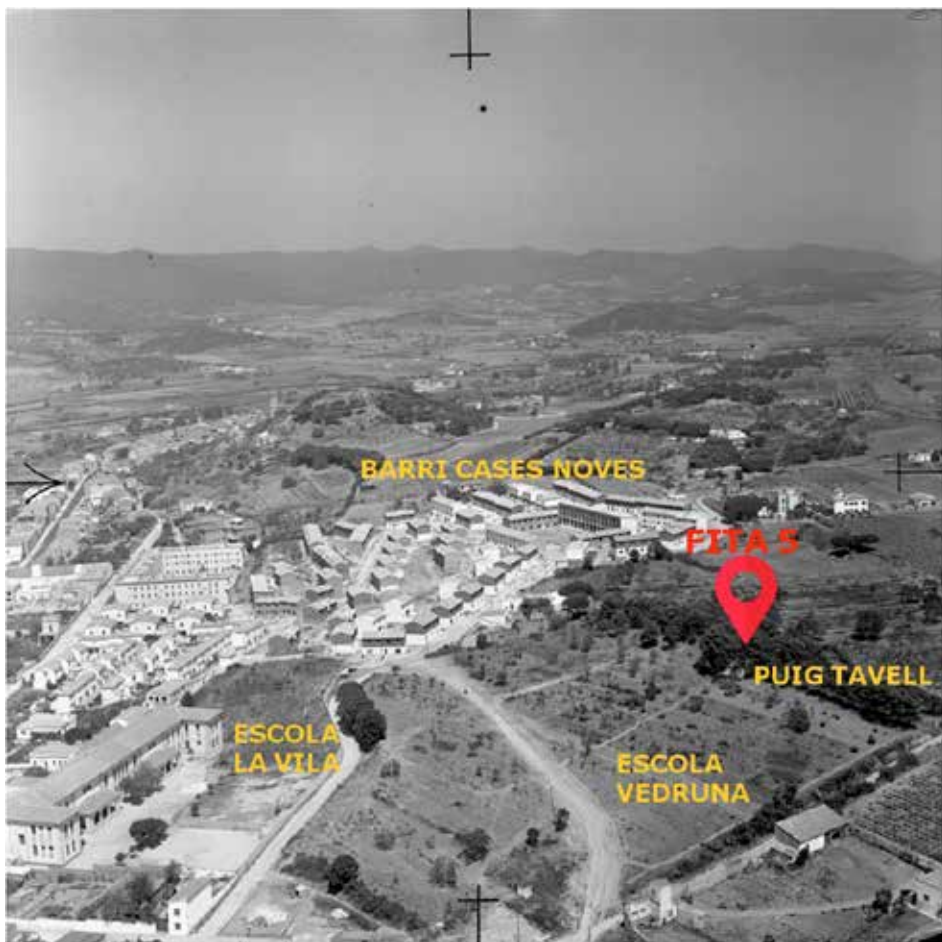

Fita 5. Detall del costat de Sant Joan.
Autor: Pere Llauradó, 2023

Fita 5. Detall del costat de Palamós.
Autor: Pere Llauradó, 2023

Pel que fa al traçat de l'antiga línia de terme, tot i que l'acta de reconeixement de 1924 indica que segueix *la recta que les une*, la revisió de desenes d'inscripcions registrals i d'escriptures notarials de les finques de la zona apunta en un altre sentit. Tot sembla indicar que, des del Cementiri de Palamós, l'antiga línia de terme baixaria pel carrer de Santa Joaquina de Vedruna i, a l'alçada del Pavelló del centre educatiu del mateix nom, tombaria cap al nord-oest resseguint un antic desnivell del terreny, fins a arribar a la fita 5.

Situació de la fita 5 sobre fotografia aèria. TAF, 1960. Font: ANC

Actualment es troba situada al pati d'una casa particular, al costat de l'Escola Vedruna. Els propietaris han permès a l'autor d'aquest llibre accedir a l'interior de la finca per fer-ne fotografies. Les coordenades UTM són X:511180 i Y:4633183. *Més detalls a informació adicional.*

Fita número 4 (Pati de Telefònica): En un plànol urbà de Palamós de 1901 està situada al costat d'un camí, a pocs metres de la *Carretera de 2° orden de Gerona a Palamós*, actual Avinguda de l'Onze de Setembre.

Ubicació de les fites 3 i 4. Fragment del plànol general de Palamós, amb detall del límit terminal entre Palamós i Sant Joan, 1901. R. Ferrer i R. Coderch. Fons Ajuntament de Palamós. Servei d'Arxiu Municipal de Palamós

Localització de la fita 4 sobre cartografia planimètrica. CEME, 1926. Font: IGN

Més tard quedaria a tocar de la propietat de Josep Coll Sais, constructor de carros, conegut popularment com en "Pep Carreter".

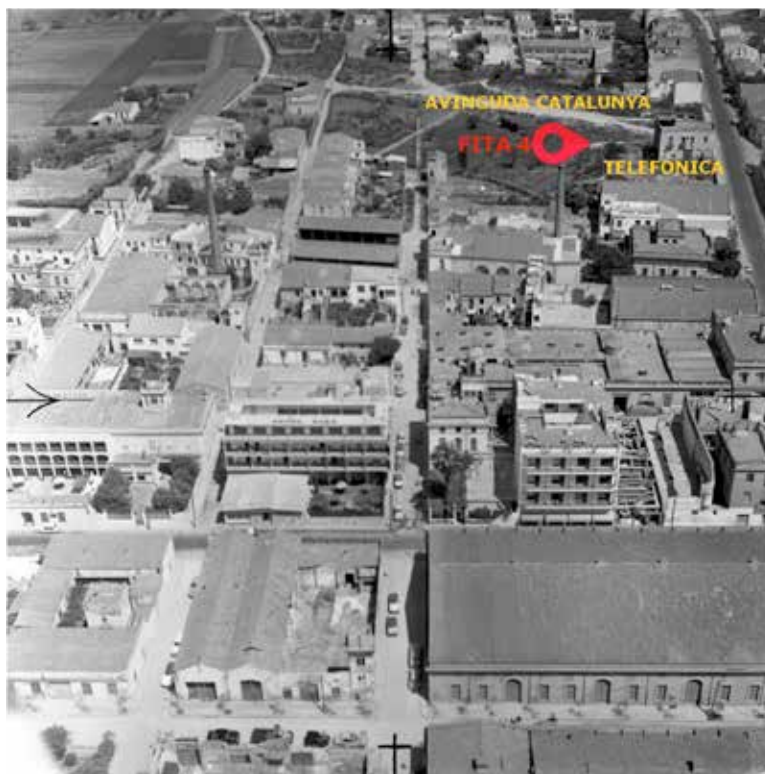
Cuarto mojón: Se reconoció como tal un paralelepípedo rectangular con la cara superior muy curvada, de veintiseis centímetros de anchura por doce centímetros de latitud en la base y ochenta y dos centímetros de altura. Está situado en el centro de un sendero que separa la tapia de una propiedad de Don Vicente Coll Vico, vecino de Palasó, de un terreno de cultivo propiedad de Don Salvador Subert, vecino de Palasó.

El mojón queda a un metro treinta centímetros del eje de la sucesión por el cual continúa el límite a partir de este mojón.

Se ven desde este mojón: el vértice Carasol, el pico de Montagut y el molino de viento viejo de San Juan de Palasó.

Se ve ve el mojón anterior distando sobre unos doscientos veinte metros siguiendo la línea límite por el eje del sendero que les une, el cual se separa poco de la línea recta.

Fita 4. Fragment de l'acta de reconeixement de línies de terme municipal. CEME, 1924. Font: IGN

Situació de la fita 4 sobre fotografia aèria. TAF, 1960. Font: ANC

Actualment estaria situada al pati de l'edifici de Telefònica. El maig de 2022, després de moltes gestions, l'autor d'aquest llibre i un col·laborador van poder visitar aquest centre de comunicacions, que es troba sempre tancat, doncs no hi ha personal que hi treballi de manera permanent. Malgrat tot, no es va poder trobar cap rastre de la fita. Les coordenades UTM són X:510717 i Y:4633164. La línia de terme entre les fites 5 i 4 baixava del Puig Tavell resseguint el límit dels grups de cases "Pagès Costart" i "San Juan", conegudes popularment com a "Cases Noves o Barates". Al punt on es troben els carrers Hospital i Muntaner baixava fins a l'Avinguda Onze de Setembre resseguint un antic camí sinuós. Un cop creuada la via del Tranvia del Bajo Ampurdan, conegut popularment com a "Tren Petit" (1887-1956), el límit municipal avançava en direcció sud-oest, passant per la Fàbrica de filats i cordes de Salvador Gubert i, resseguint el curs d'un petit rec, arribava fins a la fita 4. *Més detalls a informació adicional.*

Fita 4. Ubicació al pati de Telefònica. Autor: Pere Llauradó, 2023

Fita nº4

Fita 4. Dibuix-reproducció. Autor: Remi Serra, 2022

Fita número 3 (Cruïlla del carrer Carmel i l'avinguda Catalunya): En un plànol urbà de Palamós de 1901 es pot comprovar que la fita estava plantada a la intersecció entre l'antic camí del "Llano de San Juan a Palamós" amb un sender que transcorria en direcció sud-est.

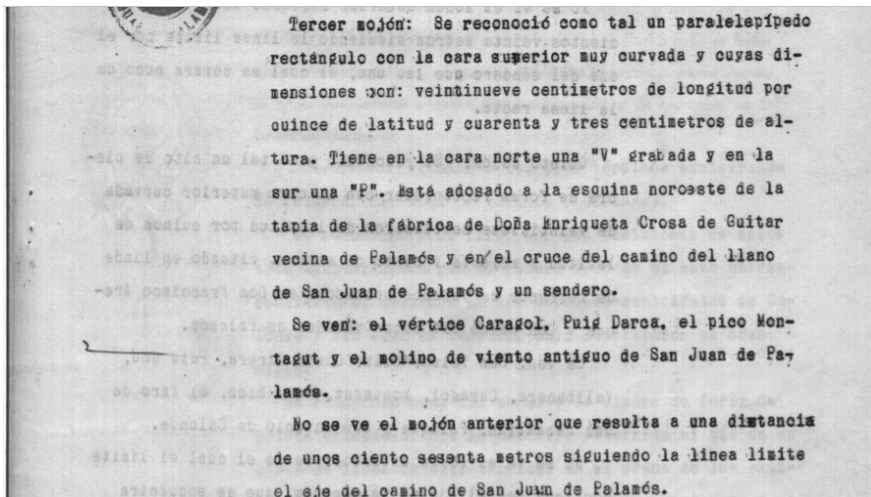

Ubicació de les fites 3 i 4. Fragment del plànol general de Palamós, amb detall del límit terminal entre Palamós i Sant Joan, 1901. R. Ferrer i R. Coderch. Fons Ajuntament de Palamós. Servei d'Arxiu Municipal de Palamós

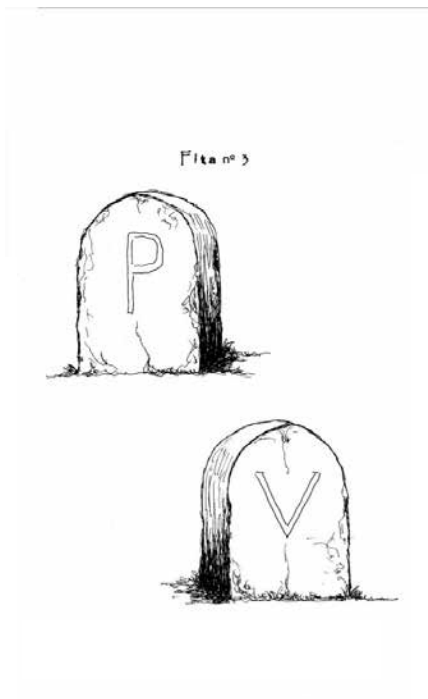

Localització de les fites 3 i 4 sobre cartografia planimètrica. CEME, 1926. Font: IGN

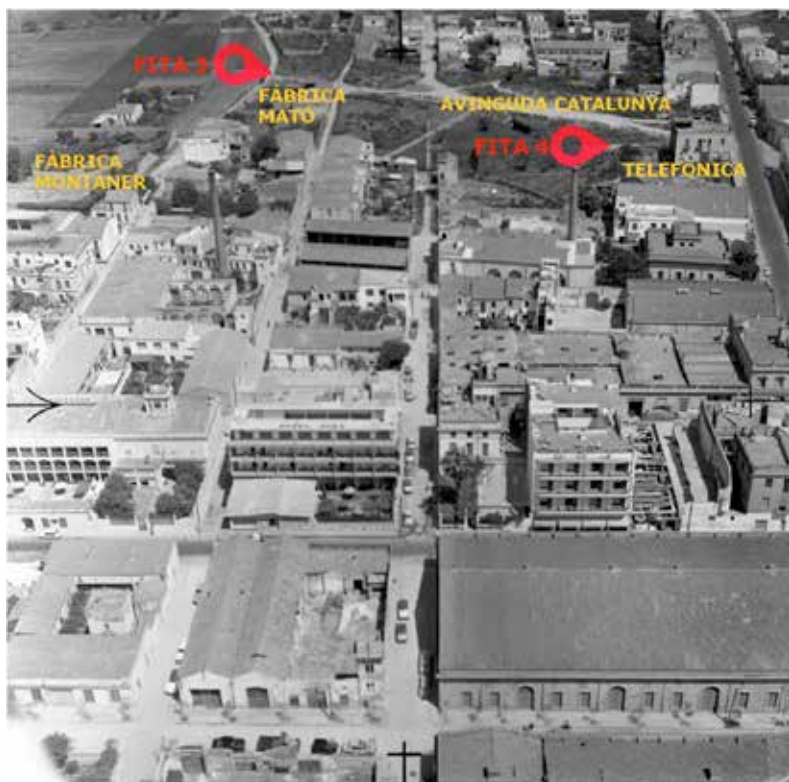
Posteriorment, la fàbrica de suro Mató, amb entrada pel carrer Alba, ocuparia aquest espai. A la paret nord-est d'aquesta propietat s'hi trobava plantada la fita número 3.

Fita 3. Fragment de l'acta de reconeixement de línies de terme municipal. CEME, 1924. Font: IGN

Fita 3. Dibuix-reproducció. Autor: Remi Serra, 2022

Situació de les fites 3 i 4 sobre fotografia aèria. TAF, 1960. Font: ANC

Antic hort situat a la cruïlla dels carrers Carmel i Martí Montaner. En primer terme Victòria Cla. Al fons, la paret de l'antiga fàbrica Mató i la ubicació de la fita 3. Autor: Lluís Torremilans, 1997

Actualment estaria situada a la cruïlla de l'Avinguda Catalunya amb el carrer Carmel, a l'aresta d'un edifici amb façanes als carrers Alba, Carmel i avinguda Catalunya. Les coordenades UTM són X:510618 i Y:4633275. Segons l'acta de reconeixement de 1924, el traçat de la línia de terme entre les fites 3 i 4 seguia *el eje del sendero que les une*. Fa anys que l'esmentat sender va ser engolit per la urbanització del sector. Tot i amb això, les alineacions d'alguns edificis actuals i la superposició de cartografia històrica permeten dibuixar el traçat de l'antic corriol i, per tant, de l'antiga línia de terme municipal. *Més detalls a informació adicional.*

Fita 3. Ubicació a la cruïlla del carrer Carmel i l'avinguda Catalunya. Autor: Pere Llauredó, 2023

Fita número 2 (Carrer Indústria, 32): Segons l'acta de reconeixement de 1924, la fita estava adossada a la esquina suroeste de una alta tapia de propiedad de Don Martin Montaner [...] y en el cruce de la calle de la Industria y el camino del llano de San Juan de Palamós. Tot i que al plànol urbà de Palamós de 1901 els terrenys que ocuparia la fàbrica Montaner apareixen com a Horta d'en Xota (molí, era i casa), resulta fàcil situar-hi la fita número 2.

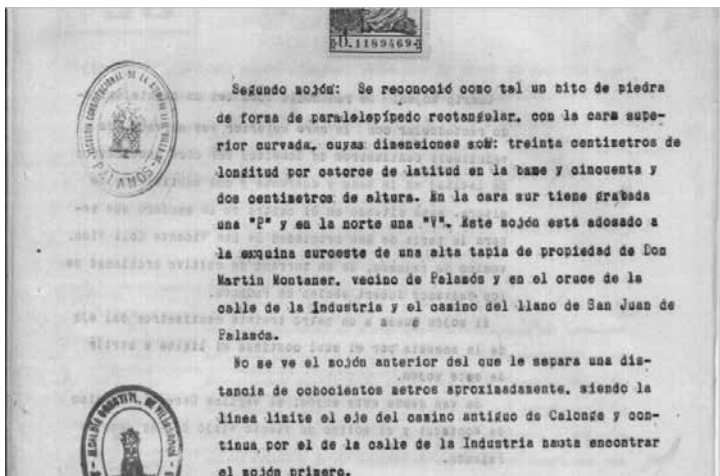

Ubicació de les fites 2, 3 i 4. Fragment del plànol general, amb detall del límit termal entre Palamós i Sant Joan, 1901. R.Ferrer i R.Coderch. Fons Ajuntament de Palamós. Servei d'Arxiu Municipal de Palamós

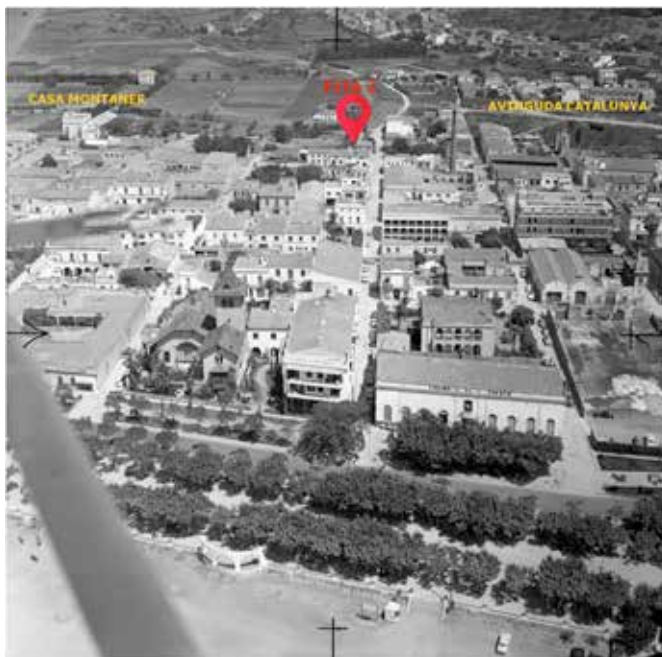
Localització de les fites 2, 3 i 4 sobre cartografia planimètrica. CEME, 1926. Font: IGN

Martí Montaner i Coris comprà els terrenys de l'Horta d'en Xota (1907-1913) per ubicar-hi el que acabaria essent *Industrias Corcheras Montaner, SA*. La paret sud-est d'aquesta propietat, construïda seguint el traçat de l'antic camí *del llano de San Juan de Palamós*, passaria a delimitar el terme en aquest sector.

Fita 2. Fragment de l'acta de reconeixement de línies de terme municipal. CEME, 1924. Font: IGN

Posteriorment, dins el terme de Palamós, es va construir una illa de cases triangular seguint el traçat d'aquest camí. Al plànol del CEME de 1926 ja hi apareixen les primeres edificacions d'aquesta illa de cases.

Situació de la fita 2 sobre fotografia aèria. TAF, 1960. Font: ANC

Actualment la fita estaria situada al carrer Indústria, a la cantonada sud-est de l'Edifici Sant Marc. No es disposa de cap fotografia ni dibuix de l'original. Les coordenades UTM són X:510551 i Y:4633146. L'antic límit municipal entre les fites 3 i 2 transcorria per l'antic camí provinent del *llano de San Juan de Palamós* i continuava pel carrer Indústria. *Més detalls a informació adicional.*

Carrer Indústria. En primer terme Francisco Pellicer assenyalant la ubicació de la fita 2. Autor: Josep Olivé, 2014

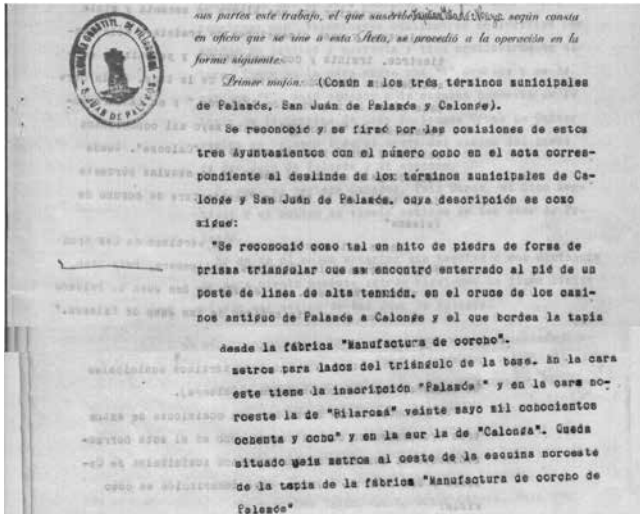
Fita nº 2

Fita 2. Dibuix-reproducció. Autor: Remi Serra, 2022

Fita número 1 (dels Tres Termes): Aquesta fita, amb forma de prisma triangular, era diferent de la resta de fites de la línia. Fou plantada l'any 1888 i feia de límit entre els municipis de Sant Joan de Palamós, Palamós i Calonge. Segons l'acta de reconeixement de 1924, estava situada a la cruïlla de l'antic camí de Palamós a Calonge (actual carrer Indústria) amb el camí que vorejava la tanca de la fàbrica *Manufacturas del corcho* (actual carrer del Mar). L'acta de reconeixement especifica que estava situada a *seis metros al oeste de la esquina noroeste de la tapia* de l'esmentada fàbrica.

Fita 1. Fragment de l'acta de reconeixement de línies de terme municipal. CEME, 1924. Font: IGN

Ubicació de la fita 1. Fragment del plànol general de Palamós, amb detall del límit termenal entre Palamós i Sant Joan, 1901. R. Ferrer i R. Coderch. Fons Ajuntament de Palamós. Servei d'Arxiu Municipal de Palamós

Situació de la fita 1 sobre fotografia aèria. TAF, 1960. Font: ANC

Diversos testimonis assenyalen que la fita desaparegué durant la urbanització del sector i que encara avui podria estar soterrada al mateix punt. Malauradament no es disposa de cap fotografia ni dibuix de l'original. A l'Arxiu Municipal de Calonge-Sant Antoni no s'hi conserva cap document o il·lustració.

Croquis adjunt a l'acta de reconeixement de línies de terme municipal. Ubicació de la fita 1. CEME, 1924. Font: IGN

Fita nº 1 (dels tres termes)

Fita 1. Dibuix-reproducció.
Autor: Remi Serra, 2022

Actualment estaria situada a la cruïlla que formen els carrers del Mar (Palamós), Indústria (Palamós) i Mestral (Calonge-Sant Antoni), molt a prop del cantó sud-est de l'edifici Catalunya (Calonge-Sant Antoni). Les coordenades UTM són X:509766 i Y:4633382. L'antiga línia de terme entre les fites 2 i 1 seguia l'eix de l'actual carrer Indústria. *Més detalls a informació adicional.*

Fita 1. Ubicació al carrer del Mar. Autor: Pere Llauredó, 2023

INFORMACIÓ ADDICIONAL

L'elaboració d'aquest apartat d'informació addicional ha estat fruit de la tasca realitzada per en Josep Olivé durant més de dues dècades. Anys de treball de camp, de recerca arxivística, d'entrevistes a testimonis i de visites a propietaris de les finques on estaven plantades les fites. Tot aquest bagatge ha servit per conèixer més detalls sobre l'antiga línia de terme municipal entre Sant Joan de Palamós i Palamós:

Fita dels Tres Termes (Cruïlla del carrer Indústria amb el carrer del Mar)

Aquesta fita era la primera de la línia de terme amb Palamós i alhora la vuitena de la línia amb Calonge. A l'acta del Ple de l'Ajuntament de Sant Joan de Palamós, de 29 de juliol de 1888, es recull el pagament de la part corresponent *del importe de un mojón fijado en el límite de los pueblos de Palamós, Calonge y San Juan en la carretera que de Palamós dirige a Calonge*. Segons l'acta de reconeixement de 1924, es tractava d'un prisma triangular de pedra de 67 cm d'alçada en què cada cara presentava una amplada diferent: 36, 32 o 23 cm. Cada cara estava gravada amb una inscripció: "PALAMOS", "BILAROMA 20 MAYO 1888" i "CALONGA". Durant el reconeixement, com a testimoni per validar-ne la localització, a la base de la fita s'hi va enterrar una moneda de cinc cèntims de 1870 que es va tapar amb pols de carbó.

Es tenen referències de la fita quan, a finals de la dècada dels anys cinquanta del segle XX, el matrimoni Turón-Camprodon decideix obrir un càmping turístic en un terreny que havia format part del mas Gorgoll i que estava situat al costat sud-est de la riera Aubi. Una de les actuacions que s'hagué de fer per obtenir els permisos corresponents fou la instal·lació del clavegueram. Calia portar les aigües negres fins a la canonada principal, que passava per l'actual carrer López Puigcerver. Durant els treballs d'obertura de la rasa, a l'alçada de la fabrica *Manufacturas de Corcho Armstrong*, posaren al descobert una fita de pedra de base triangular. A la cara nord del monòlit, mirant al terreny que ocuparia el càmping, hi havia gravada la inscripció "BILAROMA". Així doncs, inspirats per aquell gravat, decidiren el nom del *Càmping Vilarromá*. Actualment el terreny limita a l'est amb el carrer Nàpols, al sud amb l'avinguda Catalunya i al nord-est amb la riera Aubi.

Entrada del "Camping Vilarromá", [1965]. Autor desconegut. Fons particular Montserrat Turón

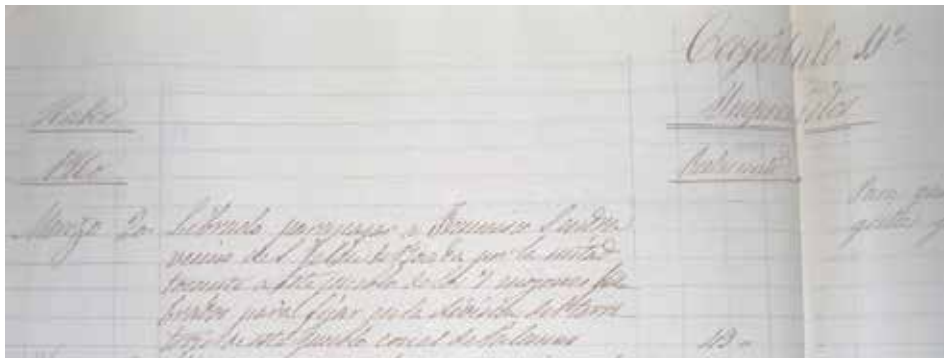
Al costat de ponent del càmping, al terme municipal de Calonge – Sant Antoni, hi havia la finca “El Molí”. El matrimoni Buxó-Bertran, provinent de Cistella, s’hi instal·là acabada la Guerra Civil. La finca estava constituïda per una peça de terra de forma triangular i un caseta amb cinc estances i unes corts. A tocar de l’edificació hi havia un safareig de reg que s’omplia gràcies a l’aigua d’un pou contigu. L’extracció de l’aigua del subsol es feia gràcies al bombeig d’un molí de vent que donava nom a la finca. A l’angle sud-est de la propietat hi havia la fita dels tres termes, que sovint era motiu de conversa a cals Buxó-Bertran. Segons una font testimonial directa, a principis de la dècada dels anys setanta la fita encara hi era plantada i actualment podria romandre enterrada al mateix lloc. Amb el temps la propietat s’anà fragmentant i es començà a urbanitzar per la part sud. S’hi construïren els edificis “Montblanc”, “Pirineus” i “Catalunya”. Sobre la finca original també s’hi construí el tram de l’Avinguda Verge de Núria que dona continuïtat a l’Avinguda Catalunya. L’any 2005, a la part de la finca que encara quedava per urbanitzar, s’hi construí un edifici amb piscina batejat amb el nom de “El Molí”.

Finca “El Molí” o “Can Buxó”, 1993. Autor desconegut.
Fons particular Loreto Buxó

Dels Tres Termes fins a La Fosca

L’antiga línia de terme entre Sant Joan de Palamós i Palamós, que anava des de la fita dels Tres Termes fins a La Fosca, tenia plantades set fites més. Se’n té constància al *Libro de Intervención* de l’Ajuntament de Sant Joan de Palamós de 1860. Al capítol 11, on s’hi anotaven els *Imprevistos*, hi apareix un apunt amb data 20 de març, que diu textualment: *Librado para pagar a Francisco Sendra vecino de S. Feliu de Boada por la mitad tocante a este pueblo de los 7 mojonos labrados para fijar en la división del territorio de este pueblo con el de Palamos (49 Reales centimos)*. S’ha pogut contactar amb descendents de Francisco Sendra Vivas (1831-1886) que han confirmat que a la seva família hi havia hagut diverses generacions de picapedrers.

Capítol 11 del Libre d’Intervenció, 1860. Comptes Municipals. Fons Ajuntament de Sant Joan. SAMP

Fita número 2 (Carrer Indústria, 32)

L'indret on hi hagué plantada la fita ha sofert moltes transformacions. Només cal fer un cop d'ull al plànol urbà de Palamós de 1901 o al plànol del CEME de 1925, per veure que en aquest lloc hi arribava un camí provinent del Pla de Sant Joan.

Cruïlla del carrer Indústria i el carrer Carmel, [1952]. Al fons, la cruïlla amb el camí del Pla de Sant Joan. Autor desconegut. Col. F. Pellicer González. SAMP

Actualment hi ha una paret, però l'urbanisme d'aquest sector conserva evidències de l'existència de l'antic camí, que avançava en direcció nord-est fins a l'alçada de l'actual número 44 del carrer Carmel. La casa situada al número 28 del carrer Indústria és un testimoni silenciós d'aquella època, doncs ja apareix al plànol del CEME de 1925. La casa, que havia allotjat la *Barberia del Obrero*, era a escassos metres del costat de llevant de l'antic camí. Al costat de ponent, arran de camí, s'aixecava la paret de *Industrias Corcheras Montaner, SA*. En aquesta mateixa cruïlla, a la vorera sud del carrer Indústria hi havia una fusteria. Segons una font testimonial directa, la fita número 2 estava plantada a la cruïlla de l'antic camí amb el carrer Indústria, adossada a la paret de la fàbrica Montaner. Explicava la mateixa font que, des de la finestra de casa seva que donava a l'antic camí, cada matí veia una riuada d'obriers provinents de Sant Joan que passava en direcció sud i, quan arribaven al carrer Indústria, giraven cap a l'oest en direcció a la porta d'entrada de la fàbrica.

Efectes d'un episodi d'aiguats a la cruïlla del carrer Indústria i el carrer Carmel, 1933. Autor desconegut. SAMP

Records a tocar del camí del Pla de Sant Joan

Entre la segona i la tercera fita el camí del Pla de Sant Joan creuava la riera vella (antic traçat de la riera Aubi al segle XV) i feia de límit entre els termes de Sant Joan de Palamós i Palamós. Un cop passada la riera, al costat esquerre del camí, hi havia una casa amb el número cinc i un hort que, durant la dècada dels anys 90, estava a ple rendiment.

Antic hort situat a la cruïlla dels carrers Carmel i Martí Montaner, 1997. Autor desconegut.
Fons particular Lluís Torremilans

La casa, que ja apareix en plànols de 1926, s'havia construït una mica elevada per protegir-se dels aiguats que inundaven freqüentment el Pla. Un petit portal permetia accedir a la casa del costat, construïda a partir dels anys 50. Des de hort es podia veure el magatzem de la fàbrica de suro Mató, situada a l'altre costat del carrer Carmel. Es diu que el carter de Palamós no portava mai cartes al costat de ponent del carrer Carmel, doncs les cases ja eren de Sant Joan. Aquestes i altres anècdotes les explicaven l'any 2014 en Lluís Torremilans Serra i en Lluís Viñals Meno (conegut popularment pel segon cognom) a l'ombra d'un noguer que hi havia al pati posterior de la vella casa del número cinc.

Lluís Torremilans Serra i Lluís Viñals Meno, 2014.
Autor: Josep Olivé

Fita número 3 (Cruïlla del Camí del Pla de Sant Joan amb un sender)

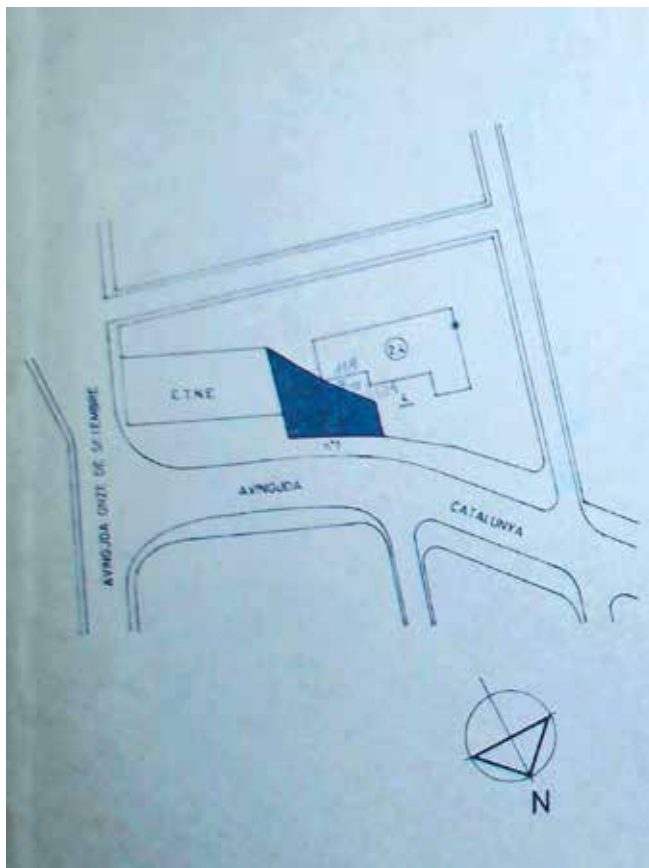
Es tenen referències de la fita que van estretament lligades a la fàbrica de suro Mató, situada entre el carrer Carmel, el carrer Santiago Rusiñol (actualment carrer Alba) i un corriol (actualment avinguda Catalunya). Emilio Mató López seguí les passes del seu pare que dirigia l'empresa familiar des de l'any 1928. Entrevistat l'any 2014, Emilio Mató recordava perfectament haver vist la fita número 3 al costat exterior de la paret nord-est del magatzem de la fàbrica. Curiosament, recordava la fita girada 180º, amb la inscripció "P" mirant cap a Sant Joan. Possiblement el gir en la posició de la fita es va realitzar a mitjans dels anys setanta quan es va construir el magatzem. L'any 1998 la fàbrica Mató fou enderrocada per construir-hi el bloc de pisos que hi ha actualment. És en aquest moment que es perd el rastre de la fita número 3.

Avinguda Catalunya, [1970]. Al fons, la fàbrica Mató. Autor desconegut. Fons particular Enric Romero

Fita número 4 (Pati de l'edifici de Telefònica i de Can Pep Carreter)

El corriol que passava a tocar de la fàbrica Mató continuava el seu traçat en direcció sud-est fins a la fita número 4, fent de límit entre ambdós termes municipals. Ja dins el terme de Palamós, el corriol arribava fins a l'actual avinguda Onze de Setembre. És conegut que, on actualment hi ha el número vuit d'aquesta avinguda (Can Pep Carreter), hi havia instal·lada la caseta del buró; un funcionari municipal encarregat de cobrar els drets d'entrada de certes mercaderies. Observant detingudament l'urbanisme del sector, encara es pot intuir el rastre de l'antic corriol; la diagonal de la paret de darrere el mostrador de la farmàcia Can Romero segueix el traçat d'aquell camí.

Plànol de situació de l'edifici del número 3 de l'avinguda Catalunya, 1992. Observis la diagonal de la paret sud-oest.
Fons particular Enric Romero

El carrer Sant Josep i l'antic límit municipal

Tot i que sovint es considera que el carrer Sant Josep constitueix un dels límits entre els antics termes municipals de Sant Joan de Palamós i Palamós, una anàlisi acurada del sector revela que això no era exactament així. Fins a finals del segle XIX en aquest sector tan sols hi havia un corriol sinuós que hom utilitzava com a línia divisòria entre ambdós municipis. No fou fins el 1895 que l'Ajuntament de Sant Joan de Palamós va traçar les alineacions del que avui en dia es coneix com a carrer de Sant Josep i que llavors es va anomenar carrer de Vilarromans o Vilarromà. A principis del segle XX l'Ajuntament de Palamós l'anomenava indistintament com a Ronda (o Ronda del Nord) o com a carrer Foment (nom emprat més endavant per a un altre carrer). El 1940 se li posa el nom de Vila-romà i el 1960 se li canvià el nom per el de carrer de Sant Josep, que ha perdurat fins a l'actualitat. Plànols de diferents èpoques mostren el traçat del corriol sinuós que transcorria des del que avui coneixem com a Avinguda del President Luís Companys fins al lloc on conflueixen el carrer Hospital i el carrer de Muntaner.

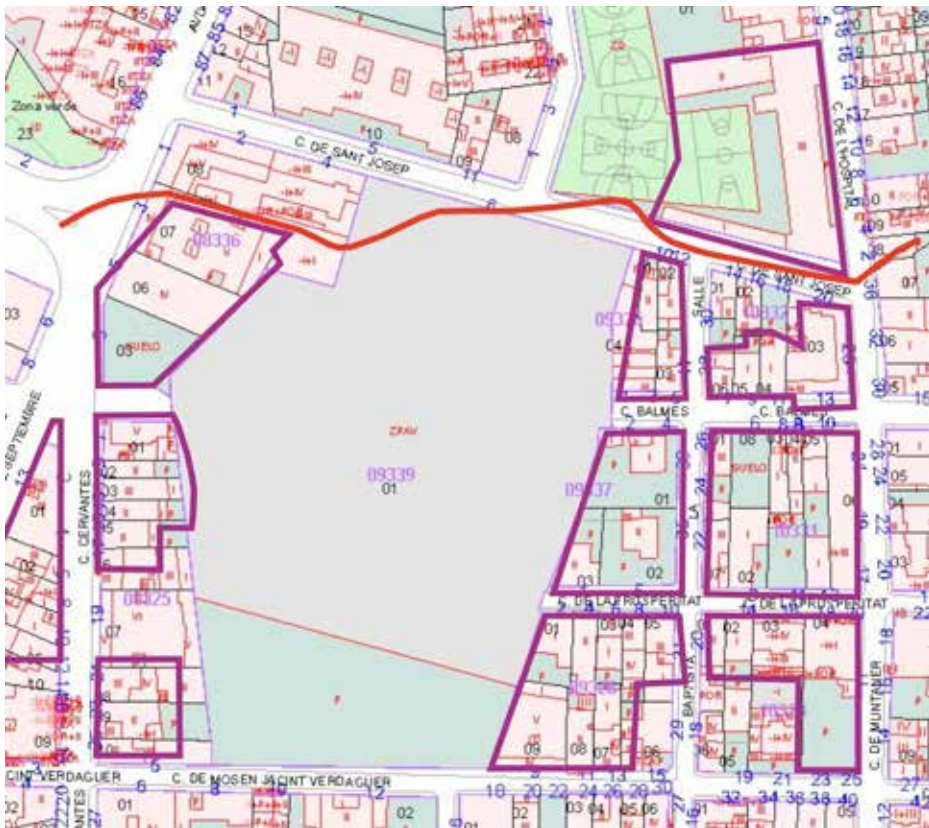

Plànol urbà de Palamós, [1915]. Antic límit municipal a l'entorn del carrer Sant Josep. Autor desconegut. Fons Escola de la Vila

Antic límit municipal a l'entorn del carrer Sant Josep, sobre cartografia planimètrica. CEME, 1926. Font: IGN

Resulta evident que les alineacions del carrer són posteriors al corriol i que el límit entre ambdós termes municipals estava determinat pel traçat del corriol i no pel carrer. També s'observa que el corriol surt de l'avinguda Onze de Setembre en un punt situat més al sud d'on avui surt el carrer Sant Josep. Superposant el traçat del corriol a la cartografia cadastral actual es conclou que la finca número 1 de l'avinguda Onze de Setembre està situada a l'interior de l'antic terme municipal de Sant Joan de Palamós.

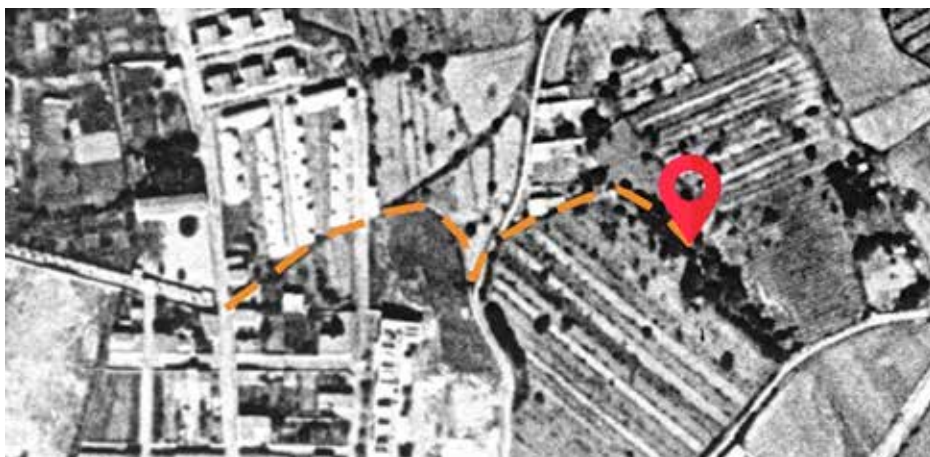

Antic límit municipal a l'entorn del carrer Sant Josep, sobre cartografia cadastral actual (Ministerio de Hacienda)

L'antic límit municipal a tocar de les "Cases noves"

Durant la dècada dels anys cinquanta del segle XX, l'*Obra Sindical del Hogar* va construir els grups de cases "San Juan" i "José Pagès Costart", per a famílies amb rendes baixes que haguessin quedat en una situació precària després de la Guerra Civil. Ambdós grups de cases es construïren en uns terrenys situats a Sant Joan, a tocar de l'antic límit municipal. Actualment l'urbanisme de la zona encara conserva senyals dels elements que determinaven el traçat de l'antiga línia de terme. El primer d'aquests elements es troba amagat entre les cases que hi ha al punt on conflueixen els carrers Sant Josep, Hospital i Muntaner. Des del carrer estant es pot comprovar com entre el número 2 del carrer Hospital i el número 36 del carrer Muntaner, la paret que separa ambdues cases està construïda amb un angle d'uns 35 graus respecte del carrer. Aquesta inclinació és deguda a que la paret està construïda resseguint l'antic límit municipal. Es poden observar parets que segueixen aquesta mateixa inclinació fins a arribar al carrer Foment, entre els números 37 i 41. En aquest punt el límit avançava resseguint un camí en direcció est que també ha deixat senyals sobre el territori. El camí sortia entre el número 22 del carrer Foment i el Pavelló de l'Escola de La Vila i anava a parar al punt on es troben els carrers Empordà, Xaloc, Miquel de Llitrà i Lluís Barceló i Bou. Precisament al número 2 d'aquest últim carrer, hi ha una casa enretirada de l'alineació de les altres que ha estat testimoni de la urbanització d'aquest sector. La casa en qüestió, situada a Sant Joan, ja figura en plànols de 1918. L'antic límit, que passava entre aquesta casa i l'edifici situat al número 34 del carrer Xaloc, resseguia un desnivell del terreny fins a arribar al Puig Tavell, on hi ha la fita número 5.

Antic límit municipal entre el carrer Hospital i la fita 5, sobre fotografia aèria de 1956 (ICGC)

L'antic límit municipal entre el Puig Tavell i el Cementiri de Palamós

Tal com s'ha comentat anteriorment, existeixen diverses fonts documentals que contradiuen allò que està escrit a l'acta de reconeixement de 1924 sobre l'antiga línia de terme entre el Puig Tavell (fita número 5) i el Cementiri de Palamós (fita número 6). Segons l'acta de reconeixement, la línia de terme estava constituïda per la recta que unia ambdues fites. El primer problema que genera aquesta suposada línia recta és que no ressegueix els límit de les finques de la zona i, en diversos casos, les "parteix" deixant-ne una part a Palamós i l'altra a Sant Joan. Consultant els llibres del Registre de la Propietat s'han trobat inscripcions anteriors a 1942 (any de l'agregació municipal) que indiquen que almenys una de les parcel·les afectades estava situada a Sant Joan de Palamós, al territori de "Roqueta".

Una de les propietats més importants d'aquesta zona era la "Vinya de Ca l'Arenas", situada íntegrament i sens cap mena de dubte, dins el terme de Palamós, a tocar de la fita número 5. Consultant cartografia de la zona de 1918 i fotografies aèries de 1956, es pot observar que la "Vinya de Ca l'Arenas" estava situada en una zona on abundaven els desnivells del terreny i que diversos d'aquests desnivells actuaven com a límit de la finca. Un dels desnivells més importants del perímetre de la finca era a tocar del Puig Tavell, tenia una alçada de 6 o 7 metres i estava situat on actualment hi ha el Pavelló de l'Escola Vedruna.

Sector del Puig Tavell. Fragment del plànol còpia del projecte de camí veïnal des de Palamós a la platja de la Fosca, [1917-1918]. Zoilo Costart.
Fons Ajuntament de Palamós. SAMP

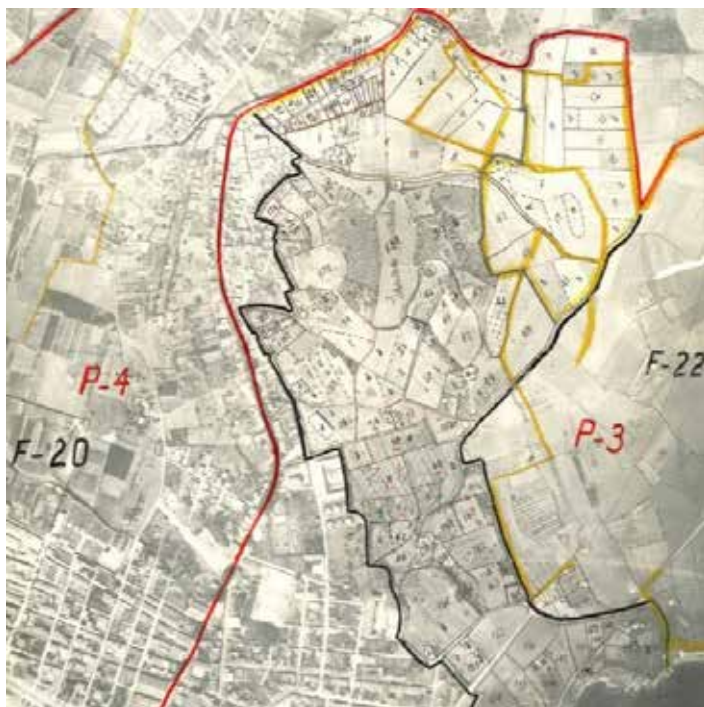

Fotografia aèria del sector del Puig Tavell, 1956. Font: ICGC

Límit nord-est de la "Vinya de ca l'Arenas", coincident amb un desnivell al sector del Puig Tavell. Traçat sobre mapa derivat del Topogràfic 1:1000 de Catalunya, 2022 (ICGC)

La finca d'aquest centre educatiu està inscrita, de la mateixa manera però amb números diferents, al Registre de la Propietat als llibres de Palamós i als de Sant Joan. Cal tenir en compte que, a nivell registral, Palamós i Sant Joan encara conserven llibres i numeracions diferents. La suposada duplicitat en les inscripcions té l'origen en la configuració de la finca actual, constituïda per dues finques de Palamós i una de Sant Joan: la finca 909. Resulta fàcil arribar a la conclusió que l'antic límit entre ambdós termes municipals hauria de resseguir una part del límit de la finca 909 i, per tant, un plànol d'aquesta finca seria determinant a l'hora de conèixer amb exactitud el seu traçat. Ha calgut retrocedir fins al cadastre de l'any 1958 dipositat a l'Arxiu Històric de Girona per trobar cartografiada la finca 909 que, al plànol cadastral, correspon amb la parcel·la 157 del polígon 3 de rústica del municipi de Palamós.

Fragment del polígon 3 de la cartografia cadastral rústica del municipi de Palamós, 1958. DGPCT. Ministerio de Hacienda. Font: AHG

Efectivament, la parcel·la 157 limita amb la "Vinya de Ca l'Arenas" al sector del desnivell on actualment hi ha el Pavelló de l'Escola Vedruna. Es pot concloure doncs, que l'antic límit entre la fita 5 i la 6 no era una línia recta. Des de la fita número 5 el límit resseguia el desnivell que feia de límit entre la "Vinya de Ca l'Arenas" i la parcel·la 157 en direcció sud-est fins que trobava un camí (actual carrer Santa Joaquina de Vedruna). Llavors resseguia el traçat del camí en direcció nord-est fins a arribar a la fita número 6, situada escassos metres del Cementiri de Palamós.

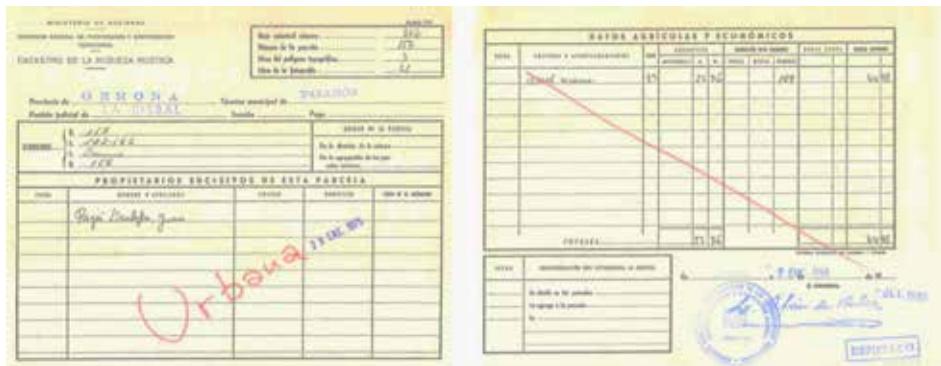

Fragment de la cartografia cadastral rústica al sector del Puig Tavell, 1958. DGPCT. Ministerio de Hacienda. Font: AHG

Antic límit municipal entre les fites 5 i 6, sobre fotografia aèria de 2022 (ICGC)

Gràcies a la recerca feta a l'entorn de l'antic límit municipal entre les fites 5 i 6, s'ha posat de manifest que el primer plànol parcel·lari cadastral de bens immobles de naturalesa rústica del municipi de Palamós es va implantar l'any 1958. A la fitxa cadastral corresponent a la parcel·la 157 s'hi pot llegir, entre d'altra informació, la data "2 ENE 1958" i l'aprofitament que se'n feia: *cereal secano*. Amb anterioritat a aquesta data, els municipis de Palamós i de Sant Joan de Palamós (fins a l'agregació de 1942) satisfien la contribució pel règim d'amillament, en què es registrava la riquesa pecuniària, urbana i rústica sense cartografia de suport. A mitjans de la dècada de 1970 es va implantar el cadastre de naturalesa urbana a la majoria de municipis de l'estat. A la fitxa cadastral corresponent a la parcel·la 157 s'hi pot llegir que el "29 ENE 1975" el terreny fou requalificat com a urbà. Aquesta seria, molt probablement, la data d'implantació del cadastre urbà al municipi. Fins aquest moment, igual que a la zona rústica, la contribució de la zona urbana es va satisfer pel règim d'amillament.

Fitxa cadastral de la parcel·la 157, 1958. DGPCT. Ministerio de Hacienda. Font: AHG

Del Cementiri de Palamós a la Fosca, passant pel Cementiri de Sant Joan

Els cementiris de Palamós i de Sant Joan no han estat situats sempre al mateix lloc on són actualment. Normalment els cementiris se situaven al costat de les esglésies, però durant el segle XIX van començar a traslladar-se a zones allunyades dels nuclis urbans, per motius de salut pública. D'aquesta manera es donava compliment a diverses normatives estatals emeses entre 1787 i 1886, que regulaven les característiques de la ubicació (el lloc havia de ser ventilat) i la distància amb els nuclis de població (entre 500 metres i 1 quilòmetre depenent del nombre d'habitants). En aquest context, l'actual cementiri de Palamós data de 1897 i el de Sant Joan de 1911. Ambdós situats a pocs metres de l'antiga línia de terme.

Des de la fita número 6 la línia de terme avança en direcció nord-est resseguint el camí que transcorre paral·lel a la paret del cementiri de Palamós. Seguint aquesta direcció arriba a la fita número 7 situada al Camí del cementiri de Sant Joan, a 100 metres de la paret sud-est del cementiri. Segons la cartografia del CEME de 1925, des d'aquesta fita, l'antiga línia de terme avançava en la mateixa direcció fins a La Fosca, al lloc conegut com el Racó d'en Rafel, on actualment hi ha plantada la fita número 8.

Així doncs, segons la cartografia del CEME de 1925, des de la fita número 6, situada al cementiri de Palamós, fins a la fita número 8, situada a La Fosca, l'antiga línia de terme estava constituïda per una recta d'uns 750 metres. Actualment l'urbanisme de la zona encara conserva senyals del seu traçat, com per exemple un petit tram del Camí de l'església de Sant Joan situat entre el carrer Dues Palmeres i el carrer Josep Pla, clarament traçat en direcció nord-est sobre l'antiga línia de terme. També és el cas de la paret nord-oest de la finca situada al número 9 del carrer de l'Església de la Fosca. La pròpia paret del final d'aquest carrer també ressegueix l'antiga línia de terme, que avança per la paret nord-oest del número 6 del mateix carrer fins a arribar a la fita número 8, situada al Passeig de La Fosca entre les cases 8 i 9.

Tot i amb això, referent al traçat de l'antiga línia de terme entre les fites 7 i 8, a l'acta de reconeixement de 1924 s'hi pot llegir textualment: *la línea recta hasta la esquina suroeste del cementerio continuando por la cara suroeste del mismo y por la línea recta intersección de la misma de el terreno hasta el octavo mojón*. A l'acta també s'hi adjunta un croquis elaborat durant els treballs de camp de 1924 que es contradiu amb la cartografia oficial de 1925. A l'esmentat croquis la línia de terme entre les fites 7 i 8 està dibuixada passant pel cementiri de Sant Joan. Aquesta divergència entre la informació continguda a l'acta de 1924 (redactat i croquis) i la cartografia oficial del CEME de 1925, ha portat confusió durant les tres últimes dècades, potser per la proximitat d'ambdós cementiris. A continuació es mostra un fragment del croquis de 1924 i un dels diversos plànols publicats a partir d'aquest.

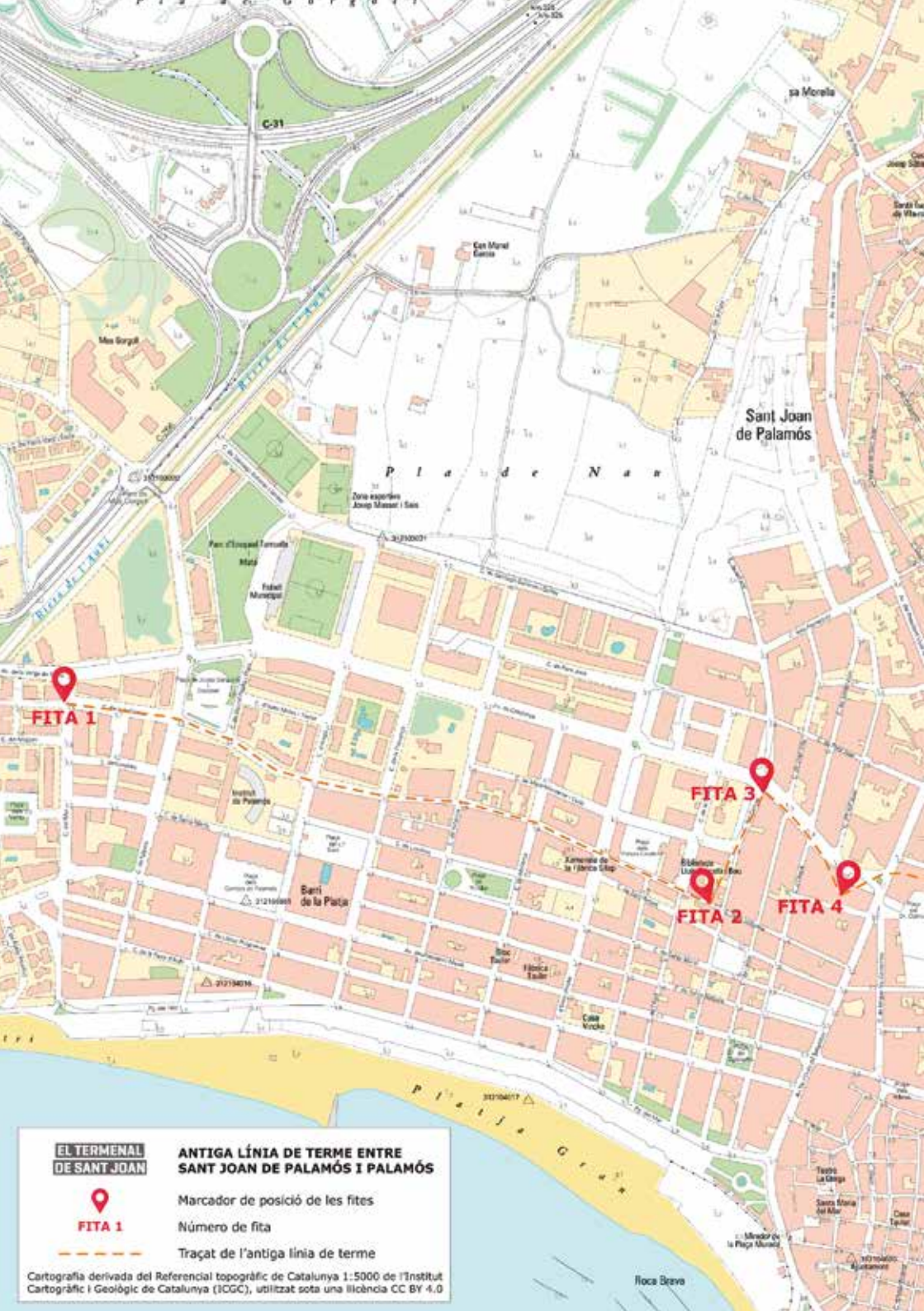

Croquis adjunt a l'acta de reconeixement de línies de terme municipal. CEME, 1924. Font: IGN

Fragment d'un plànol de l'antic límit municipal entre les fites 6, 7 i 8. Col. "Guspíres" núm. 6. Santa Eugènia de Vila-romà bressol de Palamós. Pere Trijuque, 2000

**EL TERMEINAL
DE SANT JOAN**

**ANTIGA LÍNIA DE TERME ENTRE
SANT JOAN DE PALAMÓS I PALAMÓS**

Marcador de posició de les fites

FITA 1

Número de fita

Traçat de l'antiga línia de terme

Cartografia derivada del Referencial topogràfic de Catalunya 1:5000 de l'Institut Cartogràfic i Geològic de Catalunya (ICGC), utilitzat sota una llicència CC BY 4.0

Roca Brava

FITA 5

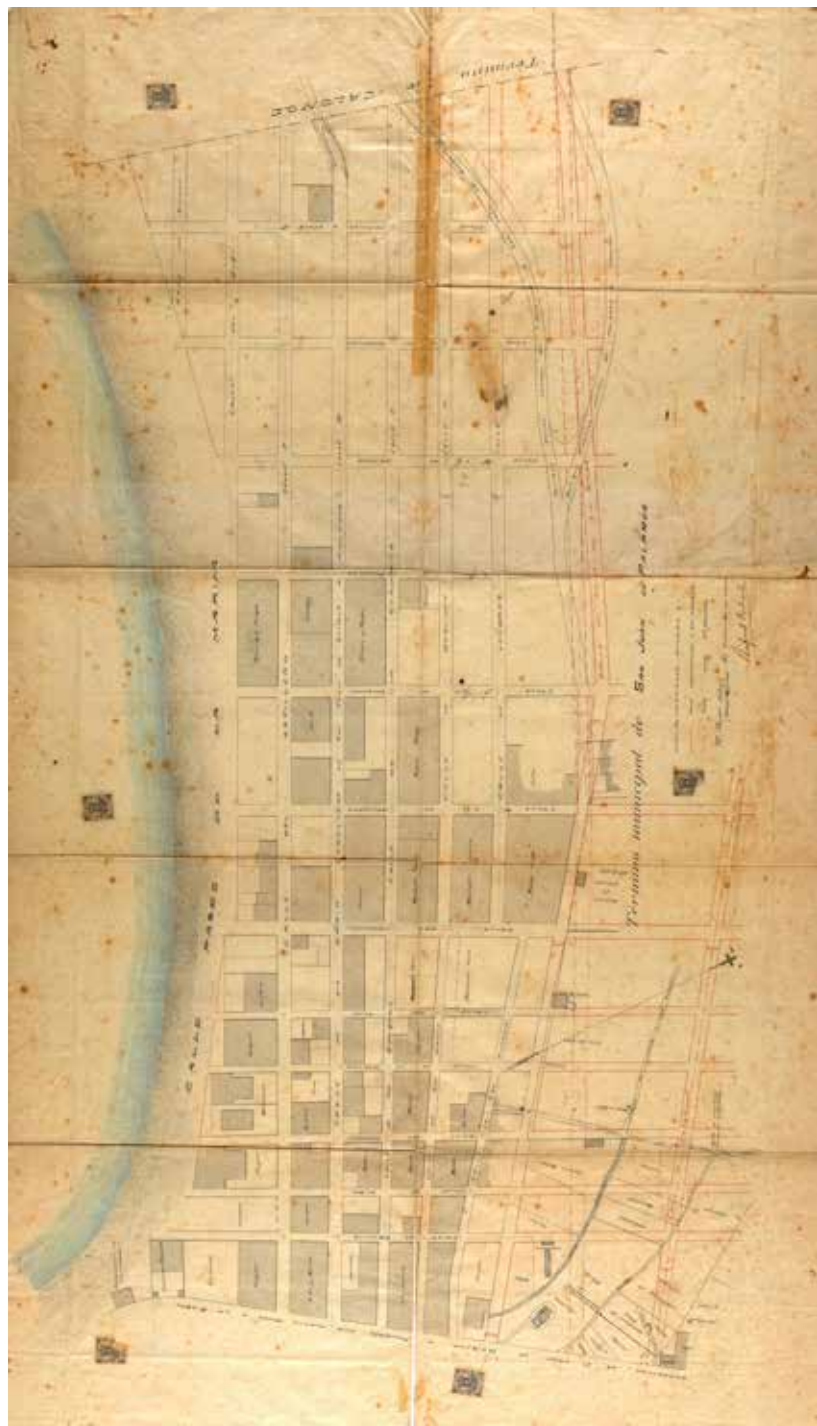
FITA 6

FITA 7

FITA 8

Palamós

PLÀNOL GENERAL DE PALAMÓS DE 1901 DEL LÍMIT TERMENAL ENTRE PALAMÓS I SANT JOAN

Plànol general de Palamós, amb detall del límit termenal entre Palamós i Sant Joan, 1901. R. Ferrer i R. Coderch. Fons Ajuntament de Palamós. Servei d'Arxiu Municipal de Palamós

EL TERMENAL DE SANT JOAN

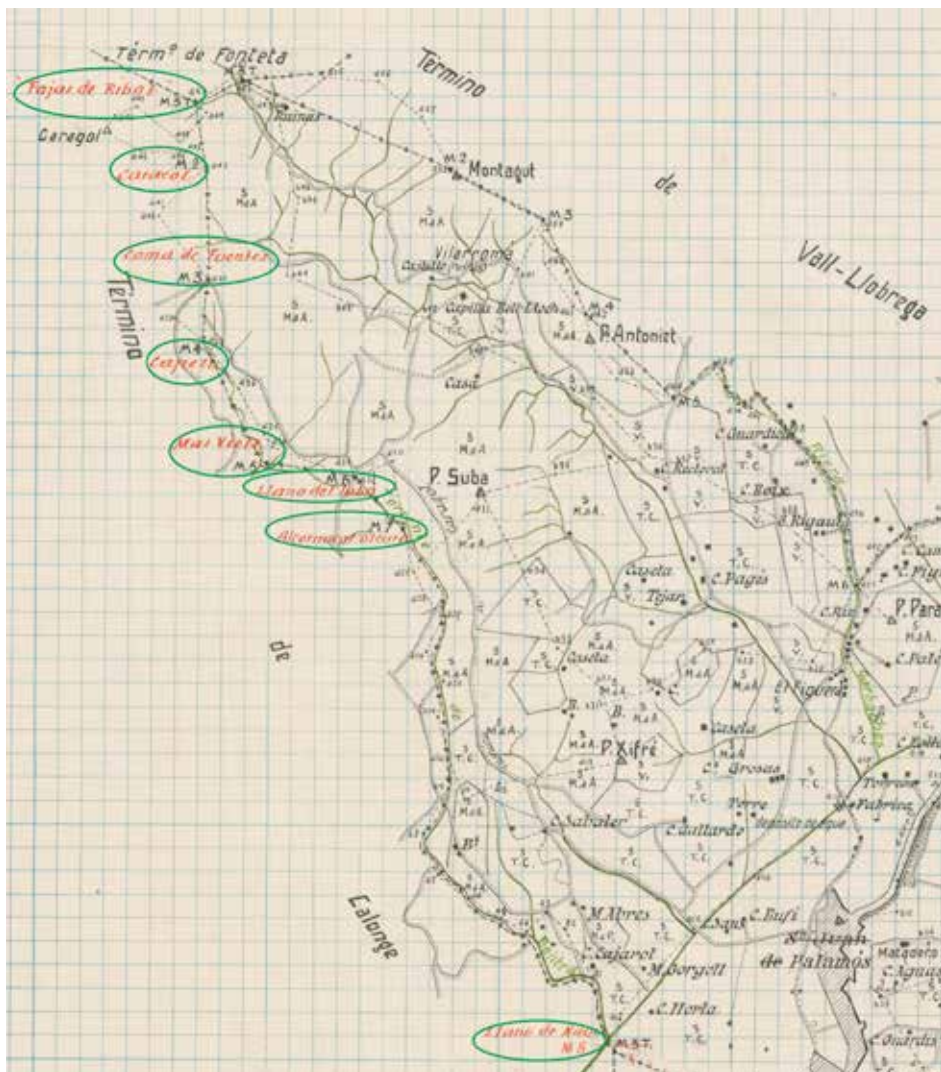
LÍNIA AMB CALONGE

LÍNIA DE SANT JOAN AMB CALONGE

No es coneix una data exacta de la plantada de fites d'aquesta línia. Algunes duen esculpida la data 1860 i, molt probablement, es plantaren arran de l'Ordre Provincial de delimitació de termes municipals d'aquell mateix any. Tot i això, el curs de la Riera dels Huguets o de Balitrà ja era considerat com a divisió territorial des del segle XV. En total s'hi troben 8 fites. De la número 2 a la número 7 tenen forma de prisma rectangular amb la part superior corbada. Mentre que la número 1 i la número 8, que també eren comunes amb Fitor i Palamós respectivament, tenen forma de prisma triangular. La paraula Vila-romà hi apareix esculpida amb la forma "BILAROMA", a diferència de la línia amb Vall-llobrega on s'emptra la forma "VILAROMA".

Antiga línia de terme entre Sant Joan de Palamós i Calonge. Fragment de minuta planimètrica, 1925. CEME. Font: IGN

Fita número 8 (Pla d'en Nau o dels Tres Termes): Ja ressenyada a la línia amb Palamós.

Fita número 7 (Cap del Torrent del Balitrà o Riera dels Huguets): Està situada a uns 20 metres a ponent (o marge dret) de l'eix del Torrent. Al plànol del CEME de l'any 1925 l'indret és anomenat *Alcornocal oscuro*. Les coordenades UTM són X:508884.34 i Y:4635643.32 . Entre les fites 8 i 7, la línia de terme transcorre en direcció nord pel carrer del Mar i, després de creuar la confluència entre l'avinguda Catalunya (Palamós) i l'avinguda Verge de Núria (Calonge – Sant Antoni), continua deixant a ponent l'edifici "El Molí" fins a arribar al punt on el torrent del Balitrà o riera dels Huguets desemboca a la riera Aubí. A partir d'aquí el límit ressegueix el curs de l'esmentat torrent fins a la fita número 7. *Més detalls a informació adicional de la línia amb Palamós.*

Fita 7. Detall del costat de Sant Joan.
Autor: Remi Serra, 2022

Fita 7. Detall del costat de Calonge.
Autor: Remi Serra, 2022

Fita número 6 (Pla del Llop): Està plantada a tocar de l'antic camí de Fitor a Sant Daniel, uns cent metres al nord de la cruïlla amb el camí que va de Calonge a Bell-lloc (també conegut amb nom de "Camí del romiatge al Santuari de Bell-lloc"), emprat pels veïns de Calonge des de molt antic. A cent metres cap al nord hi ha la cruïlla entre aquest camí i el del mas Gorgoll al Puig Cargol. En el reconeixement del 1924 trobaren la fita trencada i desenterrada. Els topògrafs enterraren les dues parts, una al costat de l'altra. L'any 2003 varen trobar-la al mateix lloc que el 1944; a uns 300 metres de la fita número 7 i al marge de llevant del camí que va de Bell-lloc a Sant Daniel i Calonge, pel Pla del Llop. Actualment sembla que hi hagi dues fites: una sense inscripcions i l'altra amb les inscripcions "T BILAROMA 1860" i "T CALONGA". En realitat es tracta dels dos fragments que trobaren l'any 1924: el fragment sense inscripcions correspon a la part inferior del monòlit i el fragment amb les inscripcions correspon a la part superior. Les coordenades UTM són X:508651.7 i Y:4635865.7 . La línia de terme està formada per la recta que uneix ambdues fites.

Fita 6. Detall del costat de Sant Joan. Autor: Remi Serra, 2022

Fita 6. Detall del costat de Calonge. Autor: Remi Serra, 2022

Fita número 5 (Torrents de Capell i de Pla del Llop): Està situada a prop de la confluència del torrent de Capell (que baixa de Coma de Fonts) amb el torrent del Pla del Llop. Per trobar-la cal prendre un corriol que neix a pocs metres de la cruïlla del camí del mas Gorgoll al Puig Cargol amb el camí que va de Bell-lloc a Calonge. El corriol va seguint el vessant nord del torrent del Pla del Llop fins als camps i vinyes de Fonts (la vall de can Radó). Allà hi ha les restes d'un forn de rajols que ja fou esmentat a la revisió de l'any 1944, tocant al torrent de Capell. En aquest punt cal entrar al llit del torrent i seguir-lo cap amunt, fins a trobar la confluència del torrent del Pla del Llop. La fita està plantada a la bisectriu de l'angle que formen ambdós torrents. Porta gravades les inscripcions "T BILAROMA 1860" i "T CALONGA". És un lloc molt ombrívol, per això la fita sol estar plena de "verdet". Les coordenades UTM són X.508293.0 i Y:4635931.4 . La línia de terme transcorre per la recta que uneix ambdues fites.

Fita 5. Detall del costat de Sant Joan.
Autor: Remi Serra, 2022

Fita 5. Detall del costat de Calonge.
Autor: Remi Serra, 2022

Fita número 4 (Torrent de Capell): Per arribar-hi cal seguir la pista que, des del camí que va del Mas Gorgoll a Can Ribot, es dirigeix cap al Mas Niell (Can Baraca) de Calonge. Quan s'arriba al punt on la pista creua el Torrent de Capell cal remuntar el seu curs fins a trobar la fita. Les coordenades UTM són X:507984.1 i Y:4636424.7 . La línia de terme continua per la recta que uneix ambdues fites.

Fita 4. Detall del costat de Sant Joan.
Autor: Remi Serra, 2022

Fita 4. Detall del costat de Calonge.
Autor: Remi Serra, 2022

Fita número 3 (Coma de Fonts): La fita la trobem al camí que va del mas Gorgoll a can Ribot de Fitor, pel Puig Cargol, en una petita plaça o talaia d'una urbanització. Segurament fou clavada amb formigó quan construïren els nous camins. A la darrera revisió de l'any 2003 la trobaren trencada per la meitai i desplaçada uns quants metres del seu lloc original.

Localització de la fita 3 a la minuta planimètrica. CEME, 1925. Font: IGN

A prop d'aquí hi passava l'antic camí de Fitor a Fonts i a Sant Daniel; el mateix camí que hi ha a prop de la fita número 4. Actualment està desapareguda i fou restituïda provisionalment l'any 2022 amb motiu de la "Ruta del Terrenal de Sant Joan" organitzada pel Club Alpí Palamós. Les coordenades UTM són X:508001.8 i Y:4636677.9 . La línia de terme passa per la recta que uneix ambdues fites.

Fita 3. Detall del costat de Sant Joan.
Autor: Pere Trijueque, 2000

Fita 3. Detall del costat Calonge.
Autor: Pere Trijueque, 2000

Fita 3. Restitució provisional. Detall del costat de Sant Joan. Autor: Remi Serra, 2022

Fita número 2 (Vessant de llevant del Puig Cargol): Segons les dades de l'acta de 1924, està situada a la carena del vessant de llevant del Puig Cargol, a uns 700 metres de l'anterior. Durant el reconeixement de l'any 2003 es va localitzar a dalt d'un petit turó de l'esmentada vessant. Les coordenades UTM són X:508017.2 i Y:4637156.1 . La línia de terme segueix per la recta que uneix ambdues fites.

Fita 2. Detall del costat de Sant Joan. Autor: Remi Serra, 2022

Fita 2. Detall del costat de Calonge. Autor: Remi Serra, 2022

Fita número 1 (Feixes d'en Ribot o dels Tres Termes): Es ressenya a la línia amb Fitor. La línia de terme està constituïda per la recta que uneix ambdues fites.

EL TERMENAL DE SANT JOAN

LÍNIA AMB FITOR

LÍNIA DE SANT JOAN AMB FITOR

El poble de Fitor, un dels més antics de les Gavarres, va acabar formant part del municipi de Fonteta a la segona meitat del segle XIX. El mateix que li va passar a aquest nucli de població l'any 1977, amb la creació del municipi de Forallac, juntament amb Vulpellac i Peratallada. Com a la línia anterior, l'Ordre parcel·l·lària de 1860 va fer que les fites es plantessin sobre el terreny. Es tracta de la línia de terme més curta en extensió i en número de fites. Només n'hi ha 2: la número 1 és comuna amb Calonge – Sant Antoni i la número 2 amb Vall-llobrega. Per visitar sobre el terreny aquesta línia de terme cal arribar fins al "Pas de l'Arbre Blanc". S'hi pot accedir des del Castell de Vila-romà agafant el camí que puja a Can Ribot de Fitor. Poc abans d'assolir la cota de 200 metres d'alçada s'arriba a la zona en qüestió. En aquest punt hi conflueixen el Torrent de les Feixes d'en Ribot, la Riera de Bell-lloc, l'antic camí de Sant Joan de Palamós a Fitor, la pista que puja a Montagut i una pista de desembosc. Les coordenades UTM són X:508171.2 Y:4637523.0 .

Localització de les fites 1 i 2 a la minuta planimètrica. CEME, 1925. Font: IGN

Fita número 1 (Feixes d'en Ribot): Es tracta d'un prisma triangular de 56 cm d'alçada amb les inscripcions "T FITO" a la cara nord-est, "T CALONGA" a la cara oest i "T BILAROMA" a la cara sud-est. Feia de terme entre els municipis de Sant Joan de Palamós, Calonge i Fitor. A l'acta de reconeixement de 1924 estava marcada a uns 3m del marge esquerre del Torrent de les Feixes d'en Ribot. Actualment es troba situada al mateix emplaçament. S'hi pot arribar fàcilment des del "Pas de l'Arbre Blanc". Només cal remuntar el curs de l'esmentat torrent (que surt en direcció sud-oest) fins arribar a la fita. Les coordenades UTM són X:507973.0 Y:4637420.3 .

Fita 1. Detall del costat de Calonge. Autor: Remi Serra, 2022

Fita 1. Detall del costat de Fitor. Autor: Remi Serra, 2022

Fita 1. Detall del costat de Sant Joan. Autor: Remi Serra, 2022

Fita número 2 (Camí de Sant Joan a Fitor): Segons l'acta del CEME de 1924 tenia una forma rectangular amb la part superior corba i 67 cm d'alçada. A la cara nord hi havia la inscripció "T FITO" i a la cara sud "T BILAROMA". Delimitava els municipis de Sant Joan de Palamós, Vall-llobrega i Fitor. Estava situada junt a l'antic camí de Sant Joan de Palamós a Fitor, a tres metres de la riera de Bell-lloc, a l'indret conegut actualment com el "Pas de l'Arbre Blanc". Tot i que fa més de dues dècades que va desaparèixer (hom creu que va ser espoliada), actualment encara es pot veure el forat on havia estat plantada. La fita era visible fàcilment, doncs estava situada al marge de la pista que puja a Montagut, a pocs metres d'una pista de desbosc. Fou restituïda provisionalment l'any 2022 amb motiu de la "Ruta del Terminal de Sant Joan" organitzada pel Club Alpí Palamós. Les coordenades UTM són X:508168.4 Y:4637524.4 . La línia de terme està configurada per la recta que uneix ambdues fites.

Fita 2. Detall del forat on havia estat plantada. Autor: Remi Serra, 2022

Fita 2. Detall del costat de Sant Joan. Autor: Pere Trijueque, 2000

Fita 2. Restituïció provisional. Detall del costat de Sant Joan. Autor: Remi Serra, 2022

EL TERMENAL DE SANT JOAN

LÍNIA AMB VALL-LLOBREGA

LÍNIA DE SANT JOAN AMB VALL-LLOBREGA

Tot i que històricament les parròquies de Vila-romà i Vall-llobrega havien anat plegades en la recaptació d'alguns tributs i en la defensa de llurs interessos davant la Batllia (posteriorment Comtat) de Palamós, cadascuna administrava el seu terme de manera independent en allò que li concernia. Es té constància que l'any 1765 els rectors d'ambdues parròquies van traçar els límits entre els respectius territoris. Si bé no s'ha trobat cap document de fitació, hom creu que també foren plantades arran de l'Ordre Provincial de delimitació de termes de l'any 1860. Cal destacar que la paraula Vila-romà està esculpida amb la forma "VILAROMA" i que la paraula Vall-llobrega ho està amb la forma "VALILIOBREGA". De la fita número 2 a la fita número 7 tenen forma rectangular amb la part superior corba.

Antiga línia de terme entre Sant Joan de Palamós i Vall-llobrega. Fragment de minuta planimètrica, 1925. CEME. Font: IGN

Fita número 1 (Camí de Sant Joan a Fitor): Ja ressenyada a la línia amb Fitor.

Fita número 2 (Puig de Montagut): La trobem situada al cim del Puig de Montagut, a tocar del Dolmen: un mirador privilegiat dels voltants, amb el Castell de Vila-romà als seus peus. Membres del Club Alpí Palamós l'han trobat escapçada un parell de vegades i ha estat restaurada. Les coordenades UTM són X:509049.4 i Y:4637156.6 . La línia de terme entre la fita número 1 i la 2 segueix la recta que les uneix.

Fita 2. Detall del costat de Sant Joan.
Autor: Remi Serra, 2022

Fita 2. Detall del costat de Vall-llobrega. Autor: Remi Serra, 2022

Fita número 3 (Puig d'en Comte o d'en Boix): Es troba plantada a dalt del puig, a pocs metres de l'extrem de ponent de la urbanització del Mas Falquet. S'hi pot arribar fàcilment des del camí que va de Can Calvet a Fitor o bé des de la cruïlla del camí que va del Raval de Vall-llobrega a Bell-lloc; camí que s'utilitzava antigament per anar al romiatge de Bell-lloc. Les coordenades UTM són X:509446.5 i Y:4636938.4. La línia de terme entre la fita número 2 i la 3 continua per la recta que les uneix.

Fita 3. Detall del costat de Sant Joan.
Autor: Remi Serra, 2022

Fita 3. Detall del costat de Vall-llobrega. Autor: Remi Serra, 2022

Fita número 4 (Puig Antoniet): La trobem plantada al cim del puig que domina l'antic Mas Antoniet, reconstruït a principis de la dècada dels 2000. Per anar-hi, cal seguir un corriol que neix al costat de ponent del camí que va de Can Calvet a Fitor, a la primera corba que es troba pujant en direcció a Fitor. També s'hi pot arribar des del camí que va del mas Antoniet al Castell de Vila-romà, agafant un camí a mà dreta que neix a poca distància del mas Antoniet i que s'enfila muntanya amunt. Les coordenades UTM són X:509640.8 i Y:4636534.5. La línia de terme entre la fita número 3 i la 4 passa per la recta que les uneix.

Fita 4. Detall del costat de Sant Joan. Autor: Remi Serra, 2022

Fita 4. Detall del costat de Vall-llobrega. Autor: Remi Serra, 2022

Fita número 5 (L'Estanyol): Estava situada al costat del torrent que baixa del Puig Antoniet, que travessa el camí de Vall-llobrega al Belitrà i Calonge per can Pere Tià. A pocs metres hi ha les instal·lacions de l'empresa de neteja municipal i també hi neix un camí que va al mas Antoniet. Fa anys fou arrabassada i oblidada en un camp contigu. Va restar enterrada fins que el propietari d'un mas proper la va trobar i la va guardar fins a l'actualitat. Les coordenades UTM són X:510027.4 i Y:4636186.1 . La línia de terme entre la fita número 4 i la 5 transcorre per la recta que les uneix.

Localització de la fita 5 a la minuta planimètrica. CEME, 1925. Font: IGN

Quinto mojón: Se reconoció como tal un paralelepípedo de piedra de forma rectangular con la cara superior curvada y cuyas dimensiones son: veintisiete centímetros de longitud por diez y siete centímetros de latitud y cuarenta y tres centímetros de altura, teniendo las inscripciones siguientes: En la cara oeste "Vilarosá" y en la este "Vall-Llobrega".

Está enclavado en terreno de cultivo a dos metros del camino de Vall-Llobrega a San Juan de Palanés y a siete metros del arranque de un camino de labor y a dos metros cincuenta centímetros de la pequeña riera de Garbaches que queda entre éste camino y el mojón y en esquina de linde de viñedo propiedad de don Miguel Vidal, vecino de Vall-Llobrega.

Fita 5. Fragment de l'acta de reconeixement de línies de terme municipal. CEME, 1924. Font: IGN

Fita 5. Detall del costat de Sant Joan.
Autor: Pere Trijueque, 2000

Fita 5. Detall del costat de Vall-
llobrega. Autor: Pere Trijueque, 2000

Fita 5. Ubicació al costat del camí de Vall-llobrega al Balitrà i Calonge. Autor: Pere Llauradó, 2023

Fita número 6 (Torrent de Corbatges - El Figuerar): S'ubicava a la cruïlla del camí que va del Figuerar al Pont d'en Teiades (camí Ral de Sant Feliu de Guíxols a Palafrugell) amb el camí que va del Figuerar a Vall-Llobrega (camí fondo).

Localització de la fita 6 a la minuta planimètrica. CEME, 1925. Font: IGN

Sexto sojón: Se reconoció como tal un alto de piedras de forma rectangular con la cara superior curvada y cuyas dimensiones son: veintiocho centímetros de longitud por once de latitud y veinte centímetros de altura, y con las siglas inscripciones: En la cara nordeste "llobrega" y en la suroeste "Vilercas".

Esté situado en el centro del arranque del caserío a la estación de Vall-Llobrega quedando situado a once metros de la casa Bis y a seis metros cincuenta centímetros del eje del arroyo de Corbatges.

Fita 6. Fragment de l'acta de reconeixement de línies de terme municipal. CEME, 1924. Font: IGN

Segons el testimoni de Joan Surroca Vila, alcalde de Vall-llobrega durant el període 1979-2007, la fita fou sepultada pel transformador que hi construí l'empresa ENHER. Explicava Surroca que, quan anava a estudi a *Cals Hermanos* de Palamós, s'havia assegut a reposar a la fita que hi havia al Figuerar, a prop de Can Rius, i que era plantada, exactament, al lloc on actualment hi ha el transformador. Les coordenades UTM són X:510813.8 i Y:4635372.0 . La línia de terme entre la fita número 5 i la 6 segueix l'eix del torrent de Corbatges.

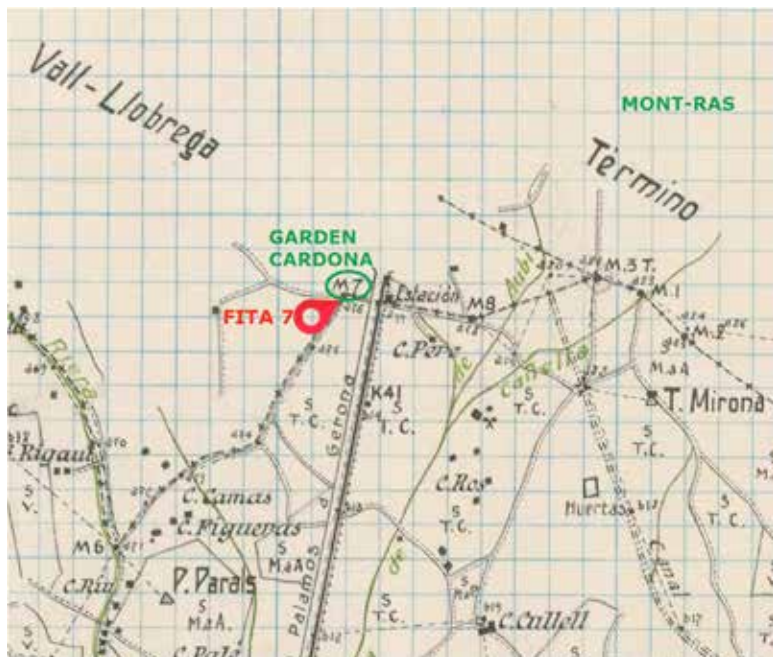
Fita 6. Ubicació al transformador del Figuerar. Autor: Pere Llauradó, 2023

FITA nº 6

Fita 6. Dibuix-reproducció. Autor: Remi Serra, 2022

Fita número 7 (Antiga Estació de Tren de Vall-llobrega): Segons l'acta de reconeixement de 1924, la fita estava col·locada a uns 150 metres de la carretera (actual C-31) i de l'antiga Estació del Tren Petit de Vall-llobrega. Concretament, estava plantada a la cruïlla del camí ral de Sant Feliu de Guíxols a Palafrugell, passant pel Figuerar, amb el camí que des del mas Maruny i Roca de Griens va en direcció al camí ral de Palamós a Palafrugell i a Castell.

Localització de la fita 7 a la minuta planimètrica. CEME, 1925. Font: IGN

Septimo acción: Se reconoció como tal una piedra enterrada de la que solo adosa la cara superior curvada con las dimensiones siguientes: veintisiete centímetros de longitud por once centímetros de latitud y siete centímetros de altura en su parte central; a estos costados y pegadas a ella hay enterradas dos piedras de forma irregular, saliendo del suelo, la del costado norte diez centímetros de altura y teniendo la cara superior veinte centímetros por diez y seis centímetros. Está enlavado en el encuentro del camino de Vall-Llobrega de la estación y en el borde sur, con otro que de las ceras norte de Vall-Llobrega va a la estación y a la carretera la cual queda a unos ciento cincuenta metros al este y en una esquina de linde de maíz de don Miguel Vidal, vecino de Vall-Llobrega.

Fita 7. Fragment de l'acta de reconeixement de línies de terme municipal. CEME, 1924. Font: IGN

Fita 7. Detall del costat de Sant Joan. Autor: Pere Trijueque, 2000

Fita 7. Detall del costat de Vall-llobrega. Autor: Pere Trijueque, 2000

A mitjans de la dècada de 1990, durant unes obres de soterrament del clavegueram en aquest sector, la fita fou descalçada i dipositada a la vora del camí. Un veí la va guardar fins a l'actualitat. Les coordenades UTM són X:511485.4 i Y:4636106.1 . La línia de terme entre la fita número 6 i la 7 segueix el traçat del camí ral de Sant Feliu de Guixols a Palafrugell.

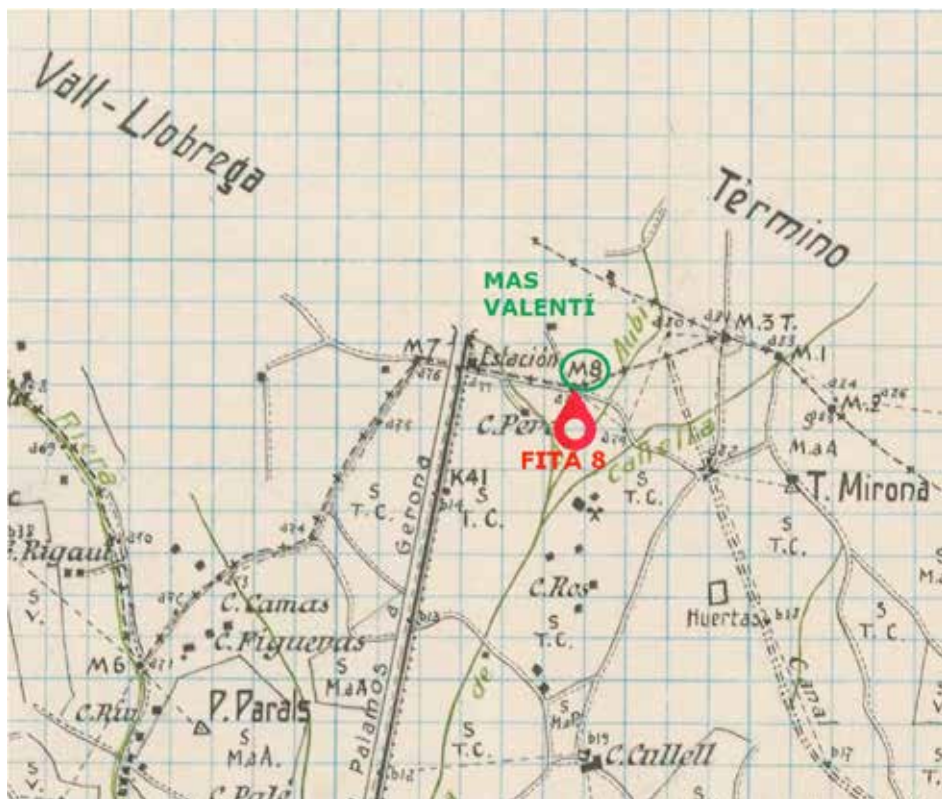

Fita 7. Ubicació al Camí de l'Estació. Autor: Pere Llauradó, 2023

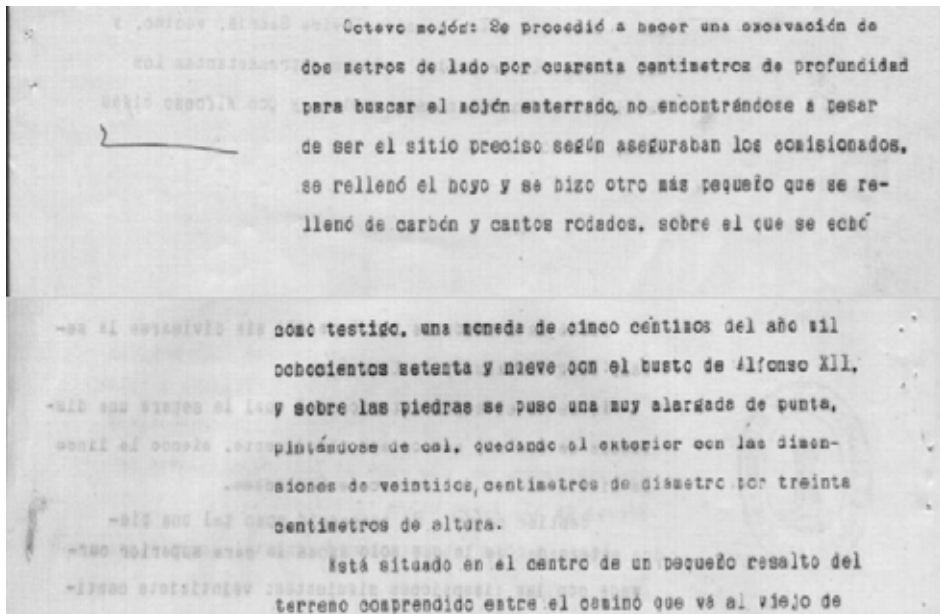
Fita número 8 (Riera Aubi): Actualment no hi ha plantada cap fita. A l'acta de reconeixement de 1924 tampoc la varen trobar i, al lloc designat, hi posaren una pedra de 30 cm d'alçada. Si bé alguns testimonis la situen al començament de l'actual carrer de la Riera Aubi, a tocar de la carretera que porta a Castell, hi ha dubtes sobre la seva ubicació original. Segons la cartografia del CEME de 1925-1926, la fita estava plantada al costat de llevant del començament del carrer del mas Valentí, a tocar de la carretera de Castell. En aquest cas, alguns camps que actualment pertanyen al municipi de Vall-llobrega haurien format part de l'antic municipi de Sant Joan de Palamós.

Durant la segona dècada del segle XX aquesta zona va experimentar moltes transformacions, motivades per la voluntat de regular el cabal de la riera Aubi. És conegut que en aquella època les crescudes d'aigua sovintejaven i s'inundaven diversos sectors del municipi. En un intent de solucionar aquesta situació, l'any 1924 es construí un canal que va desviar el curs de la riera Aubi i la riera de Canyelles cap a la Platja de Castell, deixant sense aigua el tram que anava fins a la connexió amb la riera de les Murtreres (davant de l'antiga mina de galena del Puig Ros), convertint-la en un camí. Les aigües que es varen desviar provenien de la riera de Vallmalera o de Torrent Bo (pont d'en Miquès) i de la pròpia Riera Aubi (Palafrugell). Aquestes modificacions en els cursos de les rieres van implicar la modificació del traçat del camí ral de Palamós a Palafrugell al punt on creua l'actual canal de l'Aubi (Can Sardó). Afortunadament, encara hi ha les restes de l'antic curs de la riera Aubi, ara convertit en part del traçat de la Via Verda.

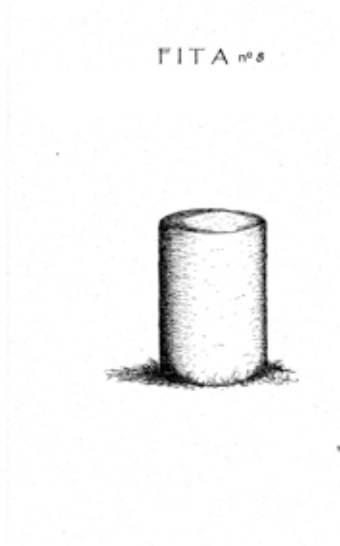
Localització de la fita 8 a la minuta planimètrica. CEME, 1925. Font: IGN

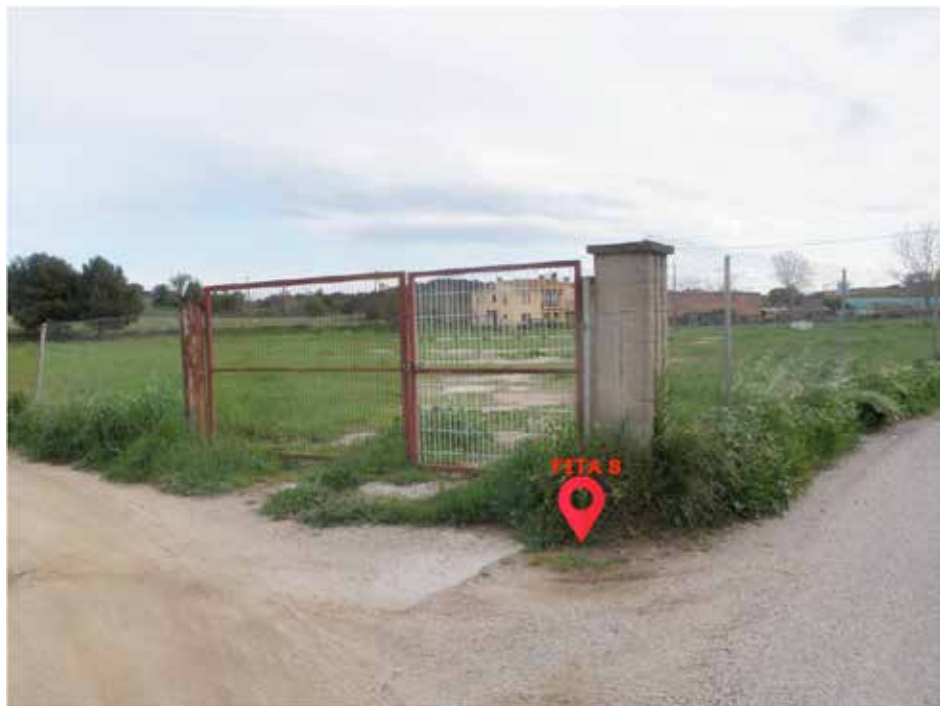

Fita 8. Fragment de l'acta de reconeixement de línies de terme municipal. CEME, 1924. Font: IGN

La fita fou restituïda provisionalment l'any 2022 amb motiu de la "Ruta del Terminal de Sant Joan" organitzada pel Club Alpí Palamós. Les coordenades UTM són X:41876336 i Y:3142691 . La línia de terme entre la fita número 7 i la 8 segueix el traçat del camí que va de la carretera C-31 a Castell.

Fita 8. Dibuix-reproducció. Autor: Remi Serra, 2022

Fita 8. Ubicació al carrer del Mas Valentí. Autor: Pere Llauradó, 2023

Fita número 9 (Pla Boterich o del Tres Termes): Es ressenya a la línia amb Mont-ras. La línia de terme entre la fita número 8 i la 9 està constituïda per la recta que les uneix.

EL TERMENAL DE SANT JOAN

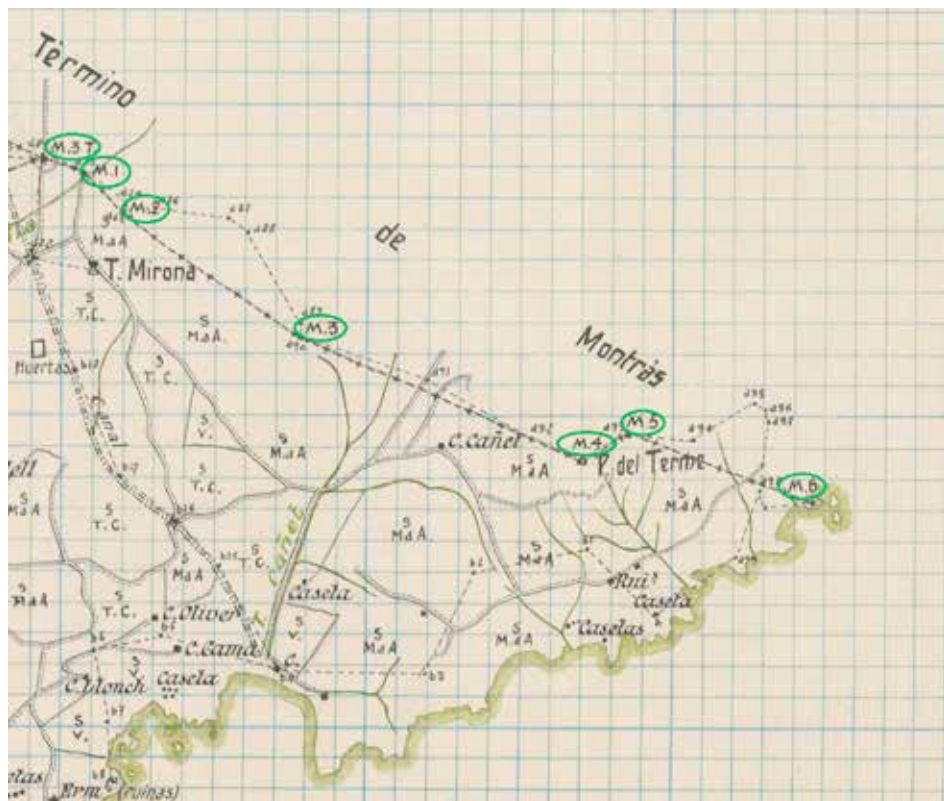
LÍNIA AMB MONT-RAS

LÍNIA DE SANT JOAN AMB MONT-RAS

Es podria parlar de la línia que, històricament, més conflictes ha generat. Les primitives línies de terme foren determinades per la sentència arbitral de l'any 1400, signada pel rei Martí I i confirmada, amb algunes diferències, en la concòrdia de l'any 1717, quan les fites foren plantades. Al llarg dels segles aquesta línia ha fet de límit entre les següents estructures de poder:

- Des de l'any 1400 fins el 1486, entre la Batllia de Palamós (que comprenia els territoris de les parròquies de Vall-llobrega i de Vila-romà) i la Baronia de Palafrugell.
- Des de l'any 1486 fins el 1800, entre el Comtat de Palamós i la Baronia de Palafrugell. A partir d'aquesta data es disgregà el Comtat de Palamós.
- Des de l'any 1800 fins el 1858, entre els municipis de Sant Joan de Palamós i Palafrugell.
- A partir de 1858, amb la creació del municipi de Mont-ras, la línia també separa els termes de Sant Joan de Palamós i Mont-ras.
- A principis dels anys 20 del segle XX, Mont-ras obtingué una estreta franja de territori del municipi de Palafrugell, possibilitant que el terme municipal mont-rasenc arribés fins el mar, entre Cap de Planes i Cap Roig. Així, l'esmentada línia passaria a separar el terme de Mont-ras dels de Vall-llobrega i de Sant Joan de Palamós i, per tant, el municipi de Palafrugell va deixar de limitar amb aquest darrer.

Antiga línia de terme entre Sant Joan de Palamós i Mont-ras. Fragment de minuta planimètrica, 1925. CEME. Font: IGN

Fita dels Tres Termes. Detall del costat de Mont-ras. Autor: Pere Trijueque, 2000

Fita dels Tres Termes. Detall del costat de Mont-ras. Autor: Pere Llauradó, 2023

Fita dels Tres Termes. Detall del costat de Vall-llobrega. Autor: Pere Trijueque, 2000

Fita dels Tres Termes. Detall del costat de Vall-llobrega. Autor: Josep Olivé, 2010

Fita número 2 (Riera de Canyelles): Es troba situada a uns dos-cents metres de l'anterior, una mica enterrada, al vessant nord del llit de la Riera de Canyelles. Hom creu que és al mateix lloc que es va determinar el 1400, que es va plantar el 1717 i que trobaren l'any 1924. A la cara nord hi té gravada una creu amb dos braços horitzontals i a la sud la lletra "PAAO", en la qual les dues "A" estan enllaçades formant una "M" i la lletra "O" té esculpida a l'interior una lletra "S". El conjunt de lletres formen el mot "Palamós". La fita té forma de prisma quasi quadrat, amb l'aresta dreta escantonada. La cara superior té un forat rodó al centre, que podria ser la marca d'una pinça de subjecció utilitzada pel picapedrer. Les coordenades UTM són X:512368.0 i Y:4636122.0 . La línia de terme entre la fita número 1 i la 2 està constituïda per la recta que les uneix.

Fita 2. Detall del costat de Sant Joan. Autor: Pere Llauradó, 2023

Fita 2. Detall del costat de Mont-ras. Autor: Pere Llauradó, 2023

Fita número 3 (Bassa de l'Estany o Coma de Sat): La fita està constituïda per un prisma rectangular de pedra, amb una secció de 24x16 centímetres i 75 d'alçada, amb la part superior corba. A la cara nord-est hi té gravada una creu amb dos braços horitzontals i a la sud-oest, hi ha la inscripció corresponent a Palamós (PS). Aquest grafisme és comú a totes les fites de la línia, però en aquest cas està escrita com si fos vista en un mirall (SP), amb la "P" com si fos una "q". Molt a la vora hi ha una cavitat semblant a una bassa de les emprades per abeurar el bestiar. En aquesta zona hi havia aiguamolls i sovint es formava un gran estany pel desbordament de les rieres Aubi i Canyelles. Encara ara quan plou molt s'inunda. L'any 1995 havia estat escapçada i la part superior estava trencada en multitud de fragments, que es van recollir i portar al Museu de Palamós. Actualment la part inferior de la fita continua plantada al mateix lloc i els fragments estan dipositats a l'Àrea de Patrimoni de l'Ajuntament de Palamós. Les coordenades UTM són X:512485.4 i Y:4635987.1 . La línia de terme entre la fita número 2 i la 3 segueix per la recta que les uneix.

Localització de la fita 3 a la minuta planimètrica. CEME, 1925. Font: IGN

Fita 3. Detall del costat de Sant Joan. Autor: Pere Trijueque, 2000

Fita 3. Detall del costat de Mont-ras. Autor: Pere Trijueque, 2000

Fita 3. Trencada. Detall del costat de Sant Joan. Autor: Josep Olivé, 2010

Fita 3. Trencada. Detall del costat de Mont-ras. Autor: Josep Olivé, 2010

Fita 3. Trencada. Ubicació al costat de la "Bassa de l'Estany". Detall del costat de Sant Joan. Observis el maó que sobresurt del terreny fent la funció de testimoni. Autor: Josep Olivé, 2023

Fita número 4 (Puig Bofill, Ingens o Puig de Migdia): La fita està formada per un prisma rectangular gravat a la cara nord amb una creu amb dos braços horitzontals i a la cara sud amb el grafisme "P^S". És a llevant del càmping Benelux, darrera del qual es pot agafar un camí per arribar al cim. Des de la fita es pot veure el lloc on hi ha plantada l'anterior. Les coordenades UTM són X:513047.5 i Y:4635645.6 . La línia de terme entre la fita número 3 i la 4 continua per la recta que les uneix.

Fita 4. Detall del costat de Sant Joan.
Autor: Remi Serra, 2022

Fita 4. Detall del costat de Mont-ras.
Autor: Remi Serra, 2022

Fita número 5 (Puig del Terme): La fita està configurada per un prisma rectangular de pedra, de 23x16 cm de secció i 82 cm d'alçada, amb la cara superior corba. Gravada a la cara nord, com les altres, una creu amb dos braços horitzontals i a la del sud, el grafisme "PA^AO". Les dues "A" estan enllaçades formant una "M" i dins la "O" s'hi endevina una petita "S", com a la fita 2. El Puig de Terme està constituït per tres pics anomenats "Els Tres Pans". La fita es troba al pic situat més a ponent. Enmig d'unes roques, al lloc més enlairat de tota la línia, gaudeix d'una panoràmica fantàstica; fins i tot es veu l'emplaçament de l'anterior fita, situada a un quilòmetre i mig de distància. Es troba al mateix lloc on fou plantada l'any 1717. Està esculpida d'una manera singular, molt similar a la segona fita d'aquesta línia. Aquí es reuniren, el 1717, el prior de Santa Anna, senyor de Palafrugell, i Francesc Vallmanya, representant del comte de Palamós, per a pactar la posició de la darrera fita. Les coordenades UTM són X:513971.9 i Y:4635230.0 . La línia de terme entre la fita número 4 i la 5 transcorre per la recta que les uneix.

Fita 5. Detall del costat de Sant Joan.
Autor: Remi Serra, 2022

Fita 5. Detall del costat de Mont-ras.
Autor: Remi Serra, 2022

Fita número 6 (Segon Puig dels Tres Pans): La fita té la forma d'un prisma rectangular de pedra, de 22x19 cm de secció i 52 cm d'alçada, amb la cara superior corba i escantonada. La cara nord està gravada amb una creu amb dos braços horitzontals i, en aquest cas, un triangle li fa de base. A la cara sud hi ha gravat el grafisme "P. ^ S.". No consta a la sentència del rei Martí ja que, des de la fita número 5, la línia de terme anava directament al mar. El 1717 no esbrinaren on havien manat posar la darrera fita. Per això, el senyor de Palafrugell i el Procurador del Comte de Palamós, després d'un llarg diàleg dalt del puig, decidiren que l'última fita es plantaria a Cap de Planes. Com que des de Cap de Planes la fita del Puig del Terme no era visible, decidiren plantar aquesta "nova" fita a uns 175 metres de l'anterior, en direcció a llevant. En un plànol de 1733 dipositat als arxius del Centre Excursionista de Catalunya es pot veure com la línia de terme anava directament a Cap Roig. Allà hi havia les restes d'una gran fita anomenada *l'anorai*, segons declararen al notari de Palamós dos pescadors que l'utilitzaven com a senya quan pescaven. Les coordenades UTM són X:514120.2 i Y:4635306.4 . La línia de terme entre la fita número 5 i la 6 segueix per la recta que les uneix.

Fita 6. Detall del costat de Sant Joan. Autor: Remi Serra, 2022

Fita 6. Detall del costat de Mont-ras. Autor: Remi Serra, 2022

Fita número 7 (Cap de Planes o de Terme): La fita consta d'un prisma rectangular de pedra, de 26x13 cm de secció i 62 cm d'alçada, amb la cara superior corba. Es troba situada damunt d'unes roques a Cap de Planes o de Terme, vora el mar. Està molt deteriorada ja que el salanc ha fet malbé la pedra. Tant és així que per la banda de llevant quasi no es pot veure la creu amb dos braços, representativa de Palafrugell. En canvi, pel vessant sud, malgrat que la pedra està molt desgastada, es veuen clarament les lletres "PS". Fou, sens dubte, la fita més conflictiva de la concòrdia de l'any 1717. Sembla que està situada al mateix lloc que la plantaren aquell any. És un indret privilegiat, com un balcó amb una magnífica vista del litoral i de les Illes Formigues. També es veu Cap Roig; lloc on es creu que hi havia la posició establerta per plantar-hi l'última fita l'any 1400. Les coordenades UTM són X:514745.2 i Y:4635117.5 . La línia de terme entre la fita número 6 i la 7 la forma la recta que les uneix.

Fita 7. Detall del costat de Sant Joan. Autor: Remi Serra, 2022

Fita 7. Detall del costat de Mont-ras. Autor: Remi Serra, 2022

BIBLIOGRAFIA I FONTS DOCUMENTALS

- *El termenal de Palamós*

Col·lecció Guspines número 2 (any 2000)

Autor: Pere Trijueque i Fonalleras

- *La gent de Sant Joan (Vila-romà)*

Edita Ajuntament de Palamós i Museu de la Pesca (any 2006)

Autor: Pere Trijueque i Fonalleras

- *Sant Joan de Palamós, de Barri a poble (Segles XII al XIX)*

Editat per l'Ajuntament de Palamós (any 1992)

Autor: Pere Trijueque i Fonalleras

- *Breu història de Vall-llobrega*

Col·lecció Guspines número 11 (any 2003)

Autor: Pere Trijueque i Fonalleras

- *Palamós, pedra a pedra, rajol a rajol*

Editat per la Fundació Promediterrània (any 2010)

Autor: Pere Trijueque i Fonalleras

- *Les línies de terme del municipi de Palamós*

Dossier exclusiu pel 25è aniversari del Club Alpí Palamós (any 2015)

Autor: Pere Trijueque i Fonalleras

- *La batllia de Palamós*

Dossier exclusiu inèdit. Fons particular Remi Serra (any 2015)

Autor: Pere Trijueque i Fonalleras

- *El Blet i el Blat (coses de Palamós)*

Monogràfic Línies de terme entre Palamós i Sant Joan (any 2011)

Autor: Pere Trijueque i Fonalleras

- *Santa Eugènia de Vila-romà bressol de Palamós*

Col·lecció Guspines número 6 (any 2000)

Autor: Pere Trijueque i Fonalleras

- *La Vall de Bell-lloc*

Col·lecció Guspines número 10 (any 2003)

Autor: Pere Trijueque i Fonalleras

- *Toponímia de Vila-romà i Palamós*

Col·lecció Guspines números 8 i 9 (any 2000)

Autor: Pere Trijueque i Fonalleras

- *El castell de Sant Esteve de Mar i el litoral palamosí al segle XI*
Estudis del Baix Empordà, Núm. 27, p. 25-66 (any 2008)
Autor: Elvis Mallorquí Garcia

- *Exposició Dos pobles, un municipi*
Servei d'Arxiu Municipal de Palamós (any 2017)

- *Mont-ras 150 anys de municipi (1859-2009)*
Col·lecció: Històries de Mont-ras número 2 (any 2010)
Ajuntament de Mont-ras

- *El procés judicial pel nomenament de batlle a Vila-romà i Vall-llobrega, 1781-1799*
Treball de recerca inèdit (any 2015)
Autor: Josep Olivé i Domènech

- *El Cartoral de Rúbriques Vermelles de Pere de Rocabertí, Bisbe de Girona 1318-1324*
Col·lecció: Diplomataris. Fundació Noguera (any 2009). Pàgines 141-143
Autor: Josep Mª Marquès i Planagumà

- *La parròquia de Vila-romà*
Revista Gavarres número 42 (any 2022). Pàgines 92 – 93
Autor: Elvis Mallorquí Garcia

- Josep Olivé i Domènech
Entrevistes, contactes amb propietaris privats, recerca arxivística i treball de camp
Des de 1999 fins a l'actualitat

- Registre de la Propietat de Palamós
Consultes d'inscripcions registrals de propietats del límit entre Sant Joan i Palamós.

- Arxiu Històric de Girona
Consulta cadastral històrica de propietats del límit entre Sant Joan i Palamós.

- Mapa urbà de Palamós (any 1901)
Servei d'Arxiu Municipal de Palamós

- Cartografia de Sant Joan de Palamós i Palamós (anys 1925, 1926 i 1944)
Comisión Geográfica del NE de España. Cuerpo de Estado Mayor del Ejército (CEME)
Instituto Geográfico Nacional (IGN)

- Actes de reconeixement de límits municipals (any 1924)
Comisión Geográfica del NE de España. Cuerpo de Estado Mayor del Ejército (CEME)
Instituto Geográfico Nacional (IGN)

- Fotografies panoràmiques aèries realitzades des d'helicòpter (05/08/1960)
Arxiu Nacional de Catalunya (ANC)
Autor: Trabajos Aéreos y Fotogramétricos (TAF)

AGRAÏMENTS

Pere Trijueque i Fonalleras
Josep Olivé i Domènech
Remi Serra i González
Pere Parra i Carbajo
Servei d'Arxiu Municipal de Palamós
Registre de la Propietat de Palamós
Arxiu Històric de Girona
Associació de Veïns de Sant Joan de Palamós
Àrea de Patrimoni de l'Ajuntament de Palamós
Joan Gallart i Fornós (Ajuntament de Palamós)
Jordi Marturià Alavedra (Institut Cartogràfic i Geològic de Catalunya)
Josep Maria Artigas Imbers
Famílies Frou i Rovira
Josep Garcia Carbó
Antoni Cardona Brull
Enric Romero Esteva
Emilio Mató López
Francisco Pellicer González
Joan Surroca Vila
Lluís Viñals Meno
Lluís Torremilans Serra
Loreto Buxó Baqués
Montserrat Turón Camprodón
Jaume Fuster Sendra
Escola Vedruna Palamós
Col·legi La Salle Palamós
Escola La Vila
Institut Escola Vila-romà
INS Palamós
Club Alpí Palamós

Nota informativa

Aquest llibre neix amb una voluntat divulgativa, per tant, es farà una bona difusió pel gruix de la població per fomentar-ne el coneixement. Amb aquest objectiu, es distribuirà gratuïtament la primera edició entre els diversos col·lectius del municipi (associacions, centres educatius i Ajuntament de Palamós amb les seves àrees vinculades), per tal que arribi al major nombre possible de persones.

"No m'ha estat possible trobar físicament alguns termes, potser perquè ja han desaparegut o perquè no he estat prou hàbil. De ben segur però que algú de vosaltres, amants de la natura, trobareu les que manquen. En aquest cas feu-me'n cinc cèntims!"

Pere Trijueque i Fonalleras

"Sempre és bo beure de diferents fonts, i contactar amb qui pugui donar informació de primera mà, a l'hora d'encarar un projecte"

Josep Olivé i Domènech

"Aquest llibre neix del desconeixement, tant personal com col·lectiu. Des del Club Alpí Palamós, seguint amb la nostra vessant divulgativa, volem apropar una part de la història del municipi, no massa coneguda per moltes de les persones que hi viuen"

Pere Llauradó i Urbano

Amb el suport de:

Diputació de Girona